Univerza v Ljubljani

Fakulteta za računalništvo in informatiko

Igor Rožanc

Sistemska strukturirana metoda za analizo in načrtovanje

(System Structured analysis and design Method - SSADM)

Študijsko gradivo za interno uporabo pri

predmetu Razvoj programskih sistemov 2

Ljubljana, 2007/08

Kazalo

Kazalo (nadaljevanje)

* - samo kratek oris

SSADM: Uvod

Namen:

- ponuditi znanja s področja analize in načrtovanja poslovnih informacijskih sistemov – konkretno s spoznavanjem metodologij

Dva pristopa:

- plansko voden pristop : agilen pristop
- SSADM: (strukturirana) plansko vodena metodologija
- SCRUM, XP: agilni metodologiji (posebne prosojnice)

Karakteristike strukturiranih metodologij:

- strukturirajo projekt v majhne, dobro zaokrožene aktivnosti in določajo zaporedje in interakcijo teh aktivnosti
- uporabljajo diagramske in druge tehnike modeliranja, da bi dosegli bolj natančen strukturiran opis sistema, ki je razumljiv tako uporabnikom kot razvijalcem

SSADM: Uvod

Izbor plansko vodene metodologije:

Za analizo in načrtovanje obstaja cela vrsta metodologij

Odločitev za SSADM: Structured Systems Analysis and Design Method (nastala 1982 na pobudo angleške vlade, trenutno verzija 4.2 iz 1995, v pripravi verzija 5)

Prednosti:

- ena najbolj popolnih in "zrelih" (mature, preizkušenih) metod
- zelo razširjena (v Vel. Britaniji je "standard" za razvoj aplikacij za potrebe vlade; anketa kaže, da jo uporablja 70 % organizacij, ki pri svojem delu uporabljajo strukturirane metode)
- se stalno dopolnjuje na podlagi izkušenj iz prakse (obstaja Technical Committee pri International SSADM user group)
- možnost pridobitve certifikata pri British Computer Society

SSADM: Uvod

Prednosti (nadaljevanje):

- vključuje najboljše ideje iz ostalih metod (DFD iz SASD oziroma Gane&Sarson ter Yourdon&De Marco, podatkovno modeliranje z relacijsko analizo podatkov iz J. Martina, Entity Life Histories iz Jackson JSD & JSP): mimogrede spoznate glavne značilnost še nekaterih drugih metodologij
- temelji na usklajenem opisu načrtovanega sistema s treh vidikov:
  - **podatkovni vidik:** LDM Logical Data Model (entitete, razmerja)
  - **postopkovni vidik** oziroma pregled podatkovnih tokov: DFM Data Flow Model (kako se podatki pretakajo v sistem in iz njega in kako se transformirajo znotraj sistema)
  - **časovni vidik:** ELH Entity Life Histories (kako posamezni dogodki skozi čas spreminjajo podatke v sistemu)
- definira ustrezno zaporedje korakov, ki zagotavljajo medsebojno skladnost in navzkrižno kontrolo vseh 3 opisov

SSADM: Uvod

Slabosti:

- včasih zahteva preveč podrobno opisovanje sistema (preveč birokratska)
- paralysis par analysis (paraliza zaradi analize)

Rešitev:

- dobro poznavanje metodologije
- izkušnje
- prilagajanje metodologije konkretnemu projektu

Prilagajanje je možno šele, ko metodologijo v celoti poznamo: opisali bomo metodologijo tako, kot je, šele nato bomo govorili o možnostih za prilagajanje

SSADM: Splošen opis

SSADM in življenjski cikel sistema

Življenjski cikel (po Goodlandu):

- Planiranje IS (Information systems planning)
- Vzpostavitev projekta (Project initiation)
- Študija izvedljivosti (Feasibility study)
- Sistemska analiza (Systems analysis)
- Logični (poslovni) načrt (Business systems design)
- Fizični načrt (Physical design)
- Izdelava (Construction): Programiranje
- Prehod na nov sistem (Transistion)
- Obratovanje (Production)
- Vzdrževanje (Maintenance and Review)

SSADM: Splošen opis

Strateško planiranje IS:

- v organizacijah, ki se zavedajo pomena IS
- možna uporaba posebnih metod
- nekatere od tehnik, ki jih uporablja SSADM, so uporabne:
  - Definicija zahtev (Requirements Definition)
  - Diagrami podatkovnih tokov (DFD)
  - Logične podatkovne strukture (LDS)

Zaključek: to področje je delno pokrito s SSADM

Vzpostavitev projekta:

- pogoji za izvedbo, okvirni obseg, določitev delovne skupine, plan

SSADM vsebuje samo nekaj priporočil za to fazo

SSADM: Splošen opis

Študija izvedljivosti:

- Tri vprašanja:
  - ali je projekt tehnično izvedljiv ?
  - ali je finančno upravičen ?
  - kakšne so ostale posledice (socialne, kadrovske, ...) ?
- v zadnjem času so te študije manj popularne
- delno se prenesejo v strateško planiranje
- pogosto je projekt nujno potreben (must have), zato vprašanje izvedljivosti odpade
- **SSADM vsebuje podrobna navodila za to fazo, a je mi ne bomo posebej obravnavali (ti. faza 0)**

SSADM: Splošen opis

Sistemska analiza:

- poudarek na analizi obstoječega stanja z namenom definirati zahteve bodočega sistema
- **SSADM to pokriva v celoti v fazah 1 in 2**

Logični načrt novega sistema:

- izdelava specifikacije zahtev za nov sistem
- vrednotenje tehničnih rešitev, ki pridejo v poštev za realizacijo, izbor najustreznejše
- logični načrt, ki na ne-tehničen način opisuje delovanje novega sistema
- **SSADM to pokriva v celoti v fazah 2,3,4 in 5**

SSADM: Splošen opis

Fizični načrt:

- konverzija logičnega načrta v obliko, ki se sklada z izbrano strojno in programsko opremo
- izdelava fizičnega načrta podatkovne baze
- specifikacija programov
- opis potrebnih operacij in ročnih postopkov
- **SSADM to pokriva v celoti v fazi 6**

Izdelava:

- plan izgradnje sistema (faza 4)
- plan testiranja (faza 6)
- možnost uporabe jezikov 4. generacije v fazah 5 in 6
- prototipiranje v fazi 3
- **SSADM samo delno pokritje**

SSADM: Splošen opis

Prehod na nov sistem:

- **samo delno pokritje: plan prehoda v fazi 4**

Obratovanje:

- **ni pokrito**

Vzdrževanje:

- odprava morebitnih napak
- prilagajanje novim verzijam SW in HW
- izboljšave (dodajanje novih funkcij)
- pregledi (reviews): ali sistem izpolnjuje zahteve
- **SSADM delno pokriva: obstajajo priporočila za vzdrževanje, ki jih ne bomo obravnavali**

SSADM: Splošen opis

Struktura SSADM

- 5 modulov
- moduli so razdeljeni na faze (angl. stages)
- večina modulov vsebuje eno fazo, nekateri dve
- moduli so oštevilčeni od 0 do 6
- vsaka faza se nadalje deli na korake (angl. steps)
- koraki so označeni z trimestnimi številkami (XY0), kjer prva cifra (X) pomeni oznako modula, druga cifra (Y) pa zaporedno številko koraka v modulu
- za vsak korak so predpisani inputi (vhodi), outputi (izhodi) in naloge (angl. tasks), ki jih je treba izvršiti
- koraki se izvajajo zaporedoma ali istočasno
- nekatere korake lahko v celoti izpustimo

SSADM: Splošen opis

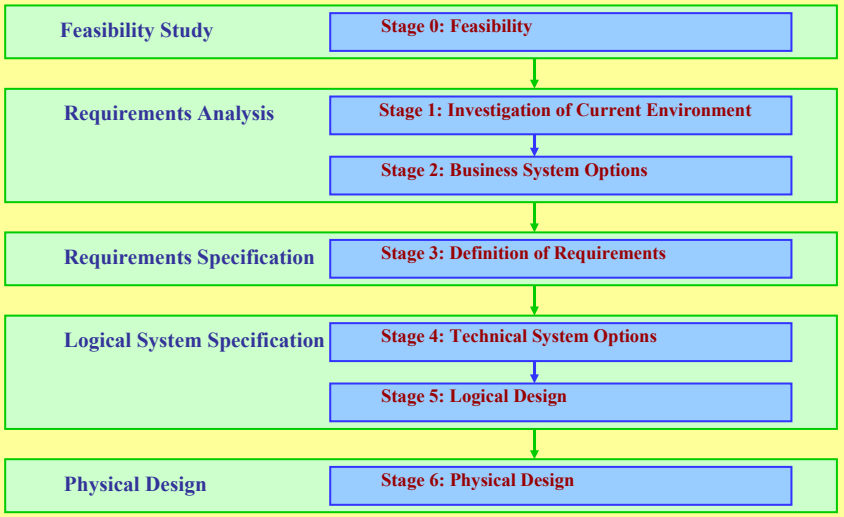

SSADM: Splošen opis

SSADM: Splošen opis

Značilnosti:

- najprej proučujemo obstoječi sistem, da bi razumeli okolje, v katerem bo moral delovati nov sistem
- na osnovi obstoječega sistema izdelamo specifikacijo novega sistema, ki pa ni omejena s trenutno implementacijo
- specifikacijo zahtev definiramo tako podrobno, da lahko formuliramo različne tehnične opcije
- šele ko je načrt podrobno razdelan na logičnem nivoju, se ukvarjamo z implementacijo
- konverzija iz logičnega načrta v fizični poteka s pomočjo enostavnih pravil; dobljen načrt nato še optimiziramo

SSADM: Splošen opis

Pregled strukturiranih tehnik, ki jih uporablja SSADM

Tehnike: kako se izvedejo posamezne naloge

Delitev:

- diagramske tehnike
- nediagramske tehnike (in postopki)

Diagramske tehnike:

- modeliranje podatkovnih tokov (DFD)
- logično modeliranje podatkov (LDS)
- modeliranje dogodkov nad posameznimi entitetami (ELH - Entity Life Histories)
- načrtovanje dialogov
- načrtovanje postopkov nad logično podatkovno bazo

SSADM: Splošen opis

Nediagramske tehnike:

- definicija zahtev
- definicija funkcij
- relacijska analiza podatkov
- prototipiranje specifikacij
- fizično načrtovanje podatkovne baze
- specifikacija fizičnih procesov

SSADM: Splošen opis

Dokumentacija

- Za diagramske tehnike obstajajo standardi (točno določena notacija), ki določajo simbole, izgled in vsebino izdelane dokumentacije
- Za ostale strukturirane informacije (npr. opis entitet, opis atributov, opis zahtev) obstajajo predlogi ti. "standardnih obrazcev", ki si jih specifični projekti lahko prilagodijo za svoje potrebe
- Včasih uporaba matrik: matrika entitet za določitev razmerij, matrika entiteta/dogodek kot izhodišče za Entity Life History diagrame (diagrame, ki ponazarjajo različna stanja v življenju entitete)
- Nestrukturirane informacije: format poročil in njihova struktura ni natančno predpisana; vanje je treba vkomponirati ostalo SSADM dokumentacijo
- Dokumentacija pogosto pogojena s CASE orodjem

SSADM: Splošen opis

TRIJE POGLEDI NA SISTEM

1) logični podatkovni model (LDM):

kateri podatki se hranijo in kako so med sabo povezani

2) model podatkovnih tokov (DFM):

kako se informacije "pretakajo" po sistemu, vključno s procesi, ki jih preoblikujejo

3) diagrami sprememb stanja entitet (ELH):

kako se informacije spreminjajo v času svojega življenja

SSADM: Logični podatkovni model

Splošno

- Zelo popularna tehnika, uporabljena v številnih metodologijah (npr. James Martin: Information Engineering), znana tudi iz podatkovnih baz
- Logični podatkovni model sistema prikazuje entitete in njihova razmerja

a) Entiteta

Definicija entitete po SSADM (inženirska): *An entity is something of significance to the system about which information is to be held.*

Entiteta je nekaj, kar je pomembno za sistem, o katerem hranimo podatke.

Primeri informacijskih sistemov in pripadajočih entitet:

- Bolnišnični IS: pacienti, oddelki, bolezni, recepti, zdravila
- Knjižnični IS: knjige, člani, izposoje, rezervacije, opomini
- Študijski IS: študenti, učitelji, predmeti, izpiti

SSADM: Logični podatkovni model

Entitetni tip : posamezne/konkretne entitete (type, occurence)

Pacient: entitetni tip

Novak Janez, Kralj Lev, Kovač Miha: konkretne entitete

Predstavitev entitet:

- v pravokotniku
- ime entitete (tj. entitetnega tipa) v ednini z veliko začetnico

SSADM: Logični podatkovni model

b) Atribut

Definicija:

An attribute is the smallest discrete component of the system information that is meaningful.

Atribut je najmanjša diskretna komponenta informacije o sistemu, ki ima pomen.

Drugače povedano:

- lastnosti posameznih entitet opišemo z atributi
- obravnavamo samo tiste atribute, ki so pomembni za sistem (v realnem svetu lahko nastopajo tudi drugi atributi)

Sinonimi za atribut: podatkovni element (data item, logical data item, data element), polje (field)

Ločiti med atributnim tipom in vrednostjo atributa.

V nadaljevanju: "atribut" pomeni "atributni tip"

SSADM: Logični podatkovni model

Primarni ključ: *atribut (ali kombinacija atributov), katerih vrednosti enolično določajo neko konkretno entiteto*

Primeri: vpisna številka, številka bančnega računa, davčna številka

Sestavljen ključ: če ima vsaka bančna podružnica svoj sistem številčenja, je primarni ključ sestavljen iz številke podružnice in številke računa

c) Razmerja

Konkretne entitete v realnem svetu so v določenem razmerju z drugimi entitetami iz realnega sveta; npr. Janez Novak:

- ima odprt bančni račun
- je pacient na oddelku 10 v neki bolnici
- je študent na neki fakulteti
- si izposoja knjige v neki knjižnici

Upoštevamo samo razmerja, ki so pomembna za sistem, ki ga načrtujemo

SSADM: Logični podatkovni model

Definicija: *Razmerje je za sistem pomembna povezava med dvema entitetama.*

Pomen razmerij za dostop do posameznih entitet: razmerje omogoča, da za neko dejansko entiteto najdemo vse tiste entitete, ki so z njo povezane.

Primer: Razmerje Pacient:Oddelek

- za nekega pacienta lahko določimo oddelek, kjer se zdravi
- za nek oddelek lahko dobimo vse paciente, ki se tam zdravijo

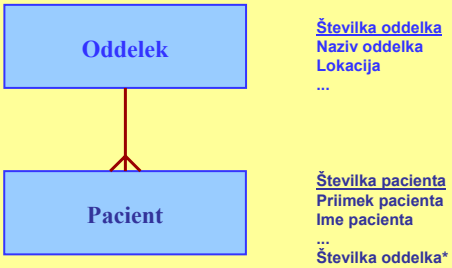

SSADM: Logični podatkovni model

Realizacija dostopa: preko skupnih atributov (v našem primeru Številka oddelka)

- v Pacient je Številka oddelka tuj ključ
- v Oddelek je Številka oddelka primarni ključ

Tuj ključ: *atribut, ki je v neki drugi entiteti primarni ključ*

Vrste razmerij:

1:1	Entiteta tipa A je povezana z eno samo entiteto tipa B
1:N	Entiteta tipa A je povezana z več entitetami tipa B
N:1	Več entiteta tipa A je povezanih z eno samo entiteto tipa B
M:N	Več entitet tipa A je povezanih z več entitetami tipa B

SSADM: Logični podatkovni model

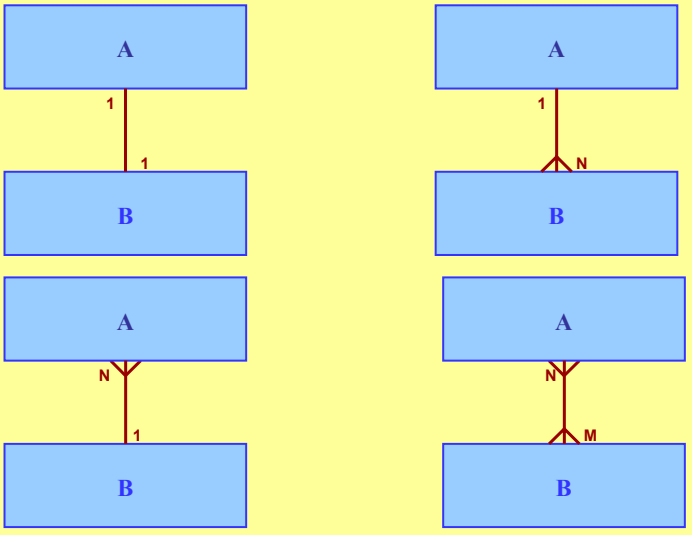

SSADM: Logični podatkovni model

Primeri:

Študent in Izpit (1:N)

- Vsak študent lahko opravi enega ali več izpitov.
- Izpit mora biti opravljen s strani enega in samo enega študenta.

Naročilo in Izdelek (M:N)

- Naročilo mora vsebovati 1 ali več izdelkov.
- Izdelek je lahko vsebovan v 1 ali več naročilih.

Pošiljka in Reklamacija (1:1)

- Vsaki pošiljki lahko pripada samo ena reklamacija
- Reklamacija se nanaša na eno samo pošiljko

SSADM: Logični podatkovni model

Opcijska in obvezna razmerja:

- Razmerje med dvema entitetama je **opcijsko**, če ena dejanska entiteta lahko obstaja, ne da bi bila povezana z drugo (ne da bi obstajalo razmerje z drugo)
- Razmerje med dvema entitetama je **obvezno**, če ena dejanska entiteta ne more obstajati, ne da bi bila povezana z drugo.

Pravilo: črtkana črta je pri entiteti, ki lahko obstaja samostojno (brez povezave z drugo)

Razmerje je opcijsko na:

- nobeni strani
- eni strani
- obeh straneh

SSADM: Logični podatkovni model

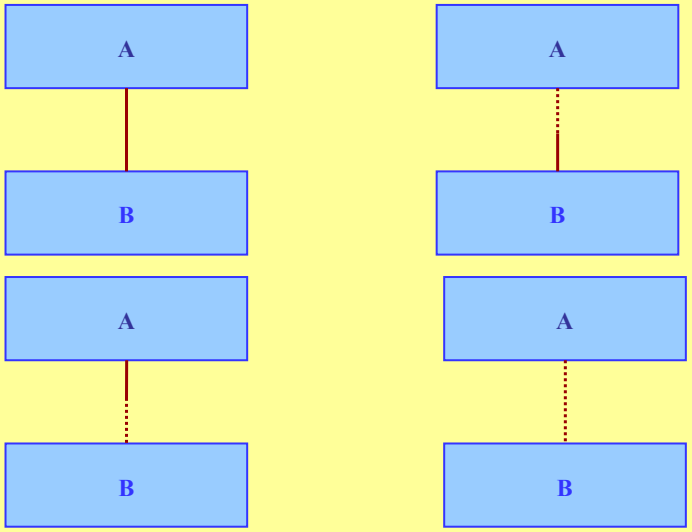

SSADM: Logični podatkovni model

Poimenovanje razmerij:

- vsako razmerje poimenujemo na obeh koncih
- izberemo primeren povedek
- ta pomaga formirati smiseln stavek, s katerim lahko opišemo razmerje

Primer: razmerje Oddelek:Pacient

Each ward must be treating one or more patients.
Each patient must be treated in one and only one ward.

Vsak oddelek mora zdraviti enega ali več pacientov.
Vsak pacient se mora zdraviti na enem in samo enem oddelku.

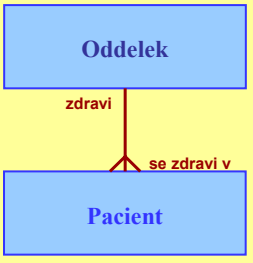

SSADM: Logični podatkovni model

Splošna oblika stavka:

each	vsak(a)
<subject entity>	*<entiteta osebek>*
must be/may be	mora/lahko
<link phrase closest to subject entity>	*<povedek pri osebku>*
one and only one/ one or more	enega in samo enega/ enega ali več
<object name entity>	*<entiteta predmet>*

Izbor povezovalne fraze (povedka):

- čim bolj smiseln in določen,
- ne splošen in dvoumen

Dobro: se zdravi, je avtor, je imetnik, si izposodi, izposoja, je zaposlen, zaposluje

Slabo: je povezan z, pripada, je del

SSADM: Logični podatkovni model

Prednosti poimenovanja razmerij:

- olajša predstavitev modela uporabniku
- pomaga analitiku pri boljšem razumevanju poslovnega okolja (vpeljuje strogost, ki zagotavlja, da je korektno interpretiral poslovno okolje)

Razmerja odražajo organizacijska pravila, značilna za poslovno okolje, ki ga modeliramo

Primer: Naročilo in račun

- vsakemu naročilu ustreza svoj račun
- račun se izstavi enkrat mesečno za vsa naročila v tem časovnem obdobju

Primer: Pisarna in uslužbenec

SSADM: Logični podatkovni model

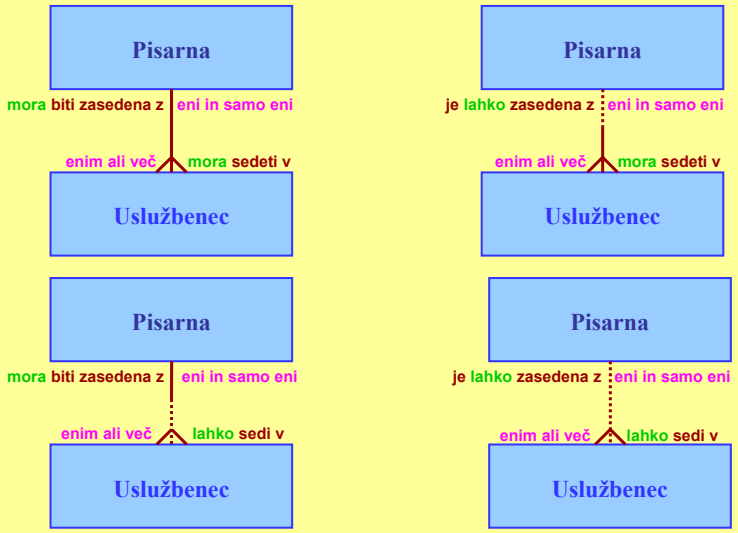

SSADM: Logični podatkovni model

Posebnosti pri obravnavi razmerij

a) Razmerja M:N

- pojavljajo se predvsem v zgodnjih fazah modeliranja
- kasneje jih preoblikujemo v razmerja 1:N, tako da vpeljemo nov entitetni tip

Primeri:

- Naročilo:Izdelek (nov entitetni tip Dobavnica)
- Pacient:Zdravilo (nov entitetni tip Recept)
- Učitelj:Predmet (nov entitetni tip Učitelj/Predmet)

Atributi novega entitetnega tipa

- primarna ključa obeh entitetnih tipov

Poimenovanje novega entitetnega tipa

- primerno ime ali [ime prve entitete] / [ime druge entitete]

SSADM: Logični podatkovni model

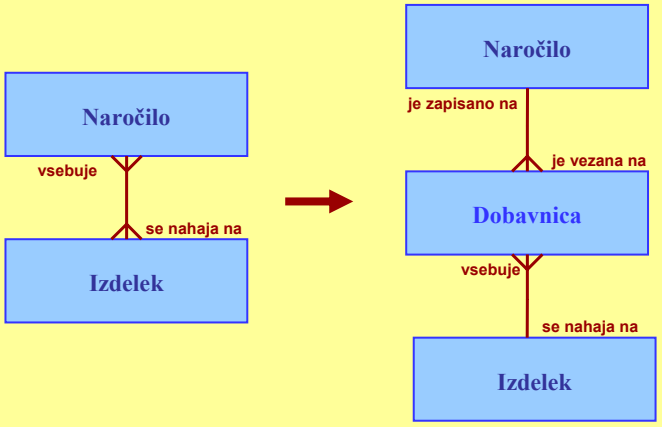

SSADM: Logični podatkovni model

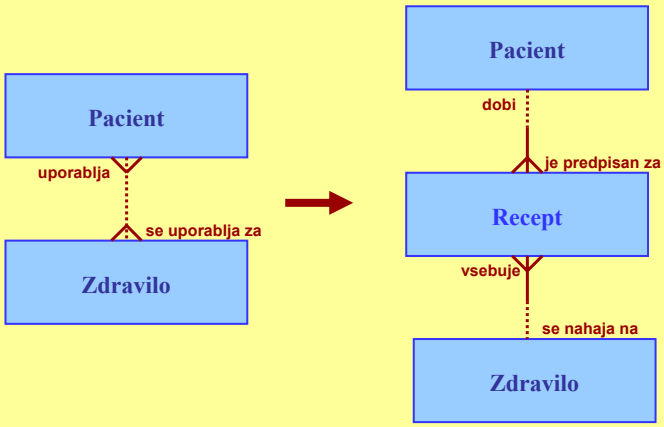

SSADM: Logični podatkovni model

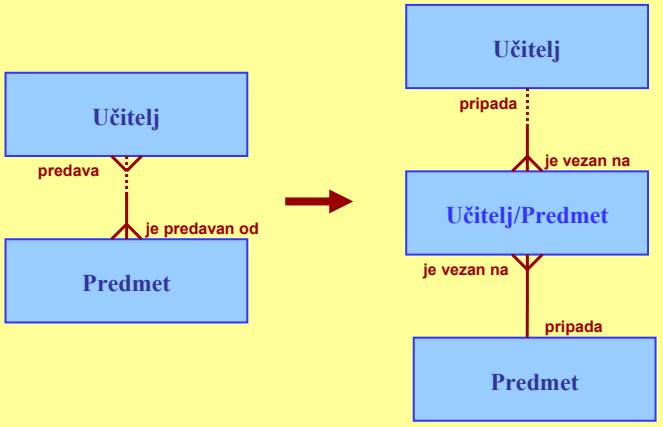

SSADM: Logični podatkovni model

b) Razmerja 1:1

- ena entiteta je A povezana z natanko eno entiteto B
- združimo entitete, kjer lahko

Primeri:

- Avtomobil : Registrska tablica
- Knjiga1 : Obiskovalec1 (samo en izvod vsake knjige, vse knjige izposojene, vsak obiskovalec ima izposojeno natanko eno knjigo)
- Knjiga2 : Obiskovalec2 (samo en izvod vsake knjige, ni nujno, da so izposojene vse knjige, vsak obiskovalec ima izposojeno natanko eno knjigo)
- Knjiga3 : Izposoja3 : Obiskovalec3 (samo en izvod vsake knjige, ni nujno, da so izposojene vse knjige, vsak obiskovalec ima lahko izposojenih več knjig)

Atributi novega entitetnega tipa

Poimenovanje novega entitetnega tipa

SSADM: Logični podatkovni model

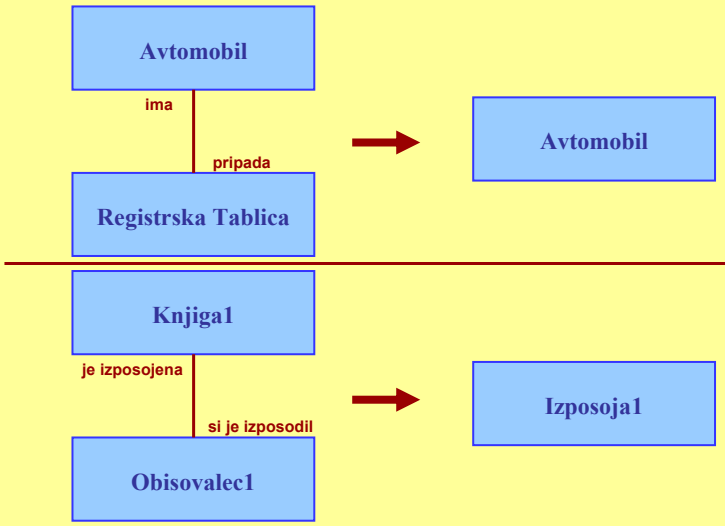

SSADM: Logični podatkovni model

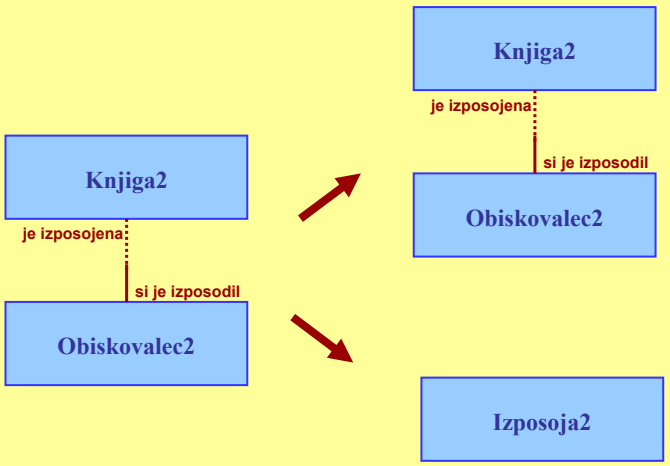

SSADM: Logični podatkovni model

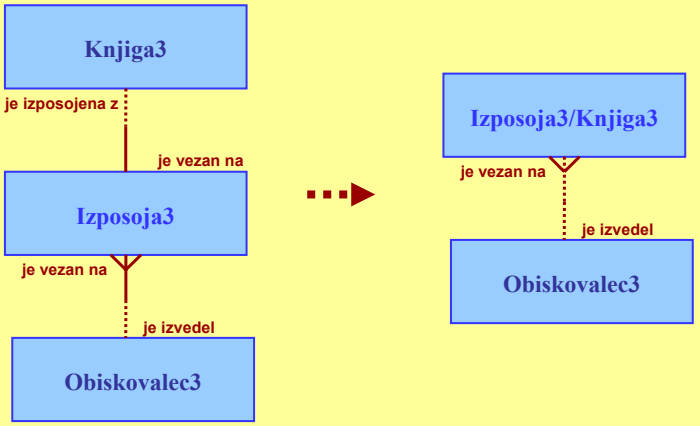

SSADM: Logični podatkovni model

c) Ekskluzivna razmerja: eno razmerje izključuje drugo

Če obstaja razmerje med A in B, ne more obstajati razmerje med C in B.

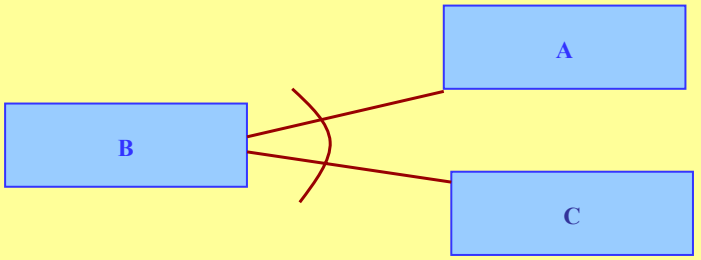

Primeri:

- Pacient, Soba, Čakalnica
- Predmet, Delavec, PP, APP, SPP

SSADM: Logični podatkovni model

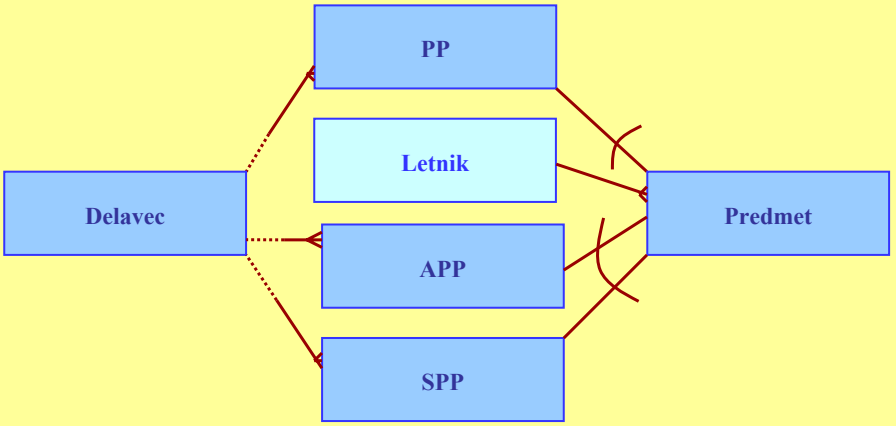

SSADM: Logični podatkovni model

d) Večkratna razmerja

- med istim parom entitet obstaja več kot eno razmerje
- narišemo vsako razmerje posebej in ga poimenujemo

Primeri:

- Učitelj:Diploma (mentor, somentor, član komisije)
- Študent:Občina (stalnega, začasnega bivališča, zaposlitve)

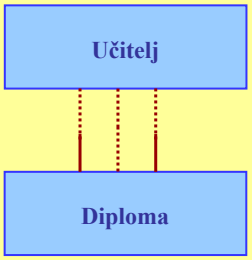

SSADM: Logični podatkovni model

e) Rekurzivno razmerje 1:N

Primer: Delavec:Delavec, manager of, managed by

Relacijska shema:

Delavec (št.delavca, št.nadr.delavca, priimek, ime, naslov)

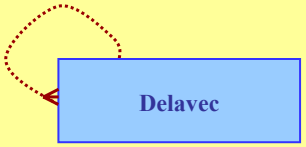

SSADM: Logični podatkovni model

f) Rekurzivno razmerje M:N

SSADM zahteva, da vpeljemo nov povezovalni entitetni tip (link entity)

Primer: Sestavnica (bill-of-materials)

Relacijska shema:

Sestavni del (šifra dela, ime dela, cena,...)

Struktura (šifra nadr.dela,šifra podr.dela, količina)

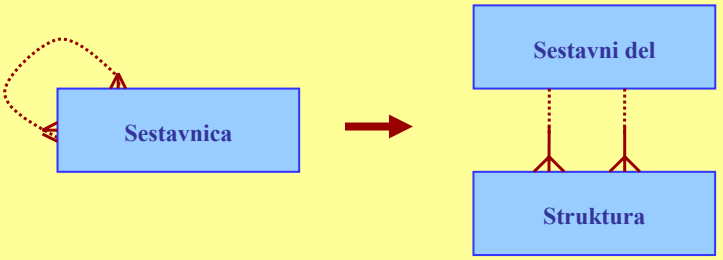

g) Rekurzivno razmerje 1:1

Primer: poročeni delavci znotraj iste organizacije

Relacijska shema:

Delavec (št.delavca, priimek, ime, naslov, št. zakonca)

ali

Delavec (št.delavca, priimek, ime, naslov)

Zakon (št. žene, št. moža)

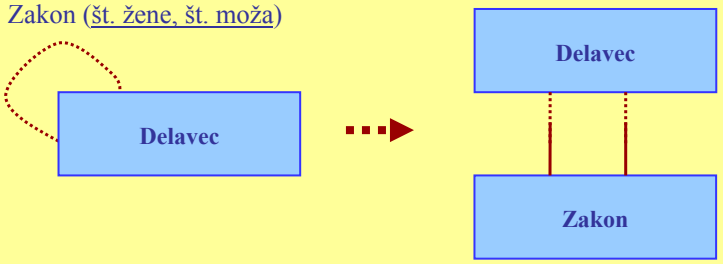

h) Vsebovani entitetni tipi

- za predstavitev več ravni podrobnosti

Primer: pacienti bolnišnice so dveh vrst:

- Notranji pacienti: tisti, ki po operaciji (ob)ležijo v bolnišnici
- Zunanji pacienti: tisti, ki po (manjši) operaciji odidejo domov

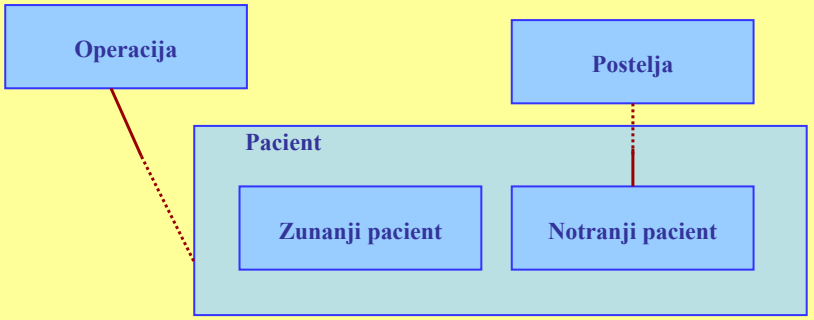

SSADM: Logični podatkovni model

Napotki za risanje diagramov, ki prikazujejo logično strukturo podatkov

- razmestitev entitet naj bo taka, da se razmerja ne križajo:
  - izogibanje križanju z lomljenimi črtami
  - uporaba samo pravokotnih črt ni priporočljiva
  - most, kadar se ni moč izogniti križanju
- entitete, ki spadajo v isto področje, naj bodo skupaj:
  - razmerja so največkrat med entitetami iz istega področja
  - projekt je lažje razdeliti na podprojekte
- vrane naj stojijo na nogah (nič mrtvih vran)
  - "master" entiteta zgoraj, "detail" entiteta spodaj
  - tega dogovora se ni moč vedno držati: včasih povzroči več križanja črt

SSADM: Logični podatkovni model

Validacija logične podatkovne strukture (LDS)

- LDS mora podpirati vse potrebne obdelave (zahteve po procesiranju podatkov), ki so izražene z DFD
- LDS služi kot osnova za navigacijo
- navigacija preko skupnih atributov
- dodatna dokumentacija (SSADM predlaga ustrezne obrazce) :
  - opis entitet
  - opis razmerij
  - opis atributov

Alternativne notacije

Chen: E-R diagrami

- entiteta
- atribut
- razmerje
- številnost

James Martin: Information Engineering

- entiteta
- razmerje
- opcijsko, obvezno

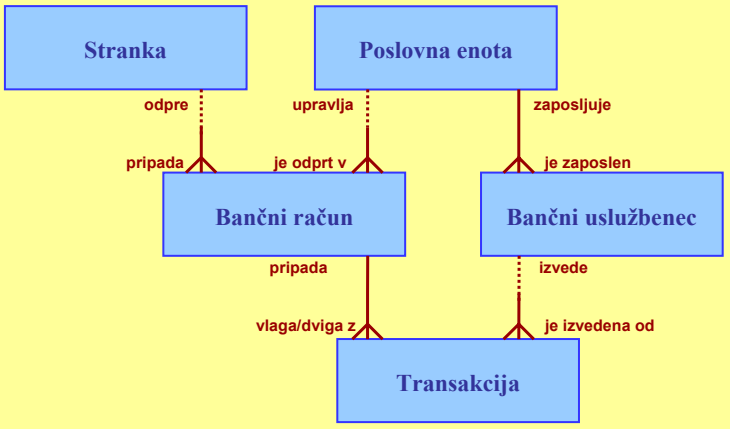

SSADM: Model podatkovnih tokov

Pojem model v SSADM:

- del dokumentacije, ki odraža določen pogled na sistem
- običajno obsega ustrezne diagrame in spremljajočo tekstualno informacijo

Model podatkovnih tokov sestavljajo:

- množica diagramov podatkovnih tokov (DFD-Data Flow Diagrams)
- spremljajoča dokumentacija (kot dodaten opis, ki dopolnjuje diagrame)
  - opis zunanjih entitet
  - opis elementarnih procesov
  - opis vhodnih in izhodnih tokov

SSADM: Model podatkovnih tokov

Data Flow Diagram: predstavitev informacijskih tokov v sistemu s pomočjo ustreznega diagrama

- kako informacije vstopajo in izstopajo iz sistema
- kako se informacije spreminjajo (procesi)
- kje se informacije v sistemu hranijo (data store)

Modeli podatkovnih tokov so pomembna tehnika v skoraj vseh strukturiranih metodah za analizo in načrtovanje.

Pomembni so za:

- določitev mej sistema (diagrami jasno odražajo meje in obseg sistema, ki ga predstavljajo)
- zagotavljanje popolnosti analize: izdelava diagramov in navzkrižna primerjava z ostalimi tehnikami SSADM zagotavlja, da so upoštevani vsi informacijski tokovi, podatkovne shrambe in aktivnosti v sistemu

SSADM: Model podatkovnih tokov

Pomembni so za (nadaljevanje):

- osnova za načrt sistema:
  - DFD prikazujejo glavna funkcijska področja;
  - omogočajo razpravo o različnih rešitvah z različno funkcionalnostjo;
  - na podlagi dogovorjenega načrta na najvišjem nivoju jih uporabljamo za podrobnejše načrtovanje
- identifikacija funkcij:
  - v načrtovanju,
  - v okviru faze Specifikacija zahtev,
  - omogočajo identifikacijo funkcij, ki služijo kot osnova za načrtovanje procesiranja (programov)

SSADM: Model podatkovnih tokov

Pomembni so za (nadaljevanje):

- komunikacija z uporabniki sistema:
  - predstavljajo netehnični opis, ki je razumljiv uporabniku;
  - služijo kot osnova za diskusijo;
  - služijo za verifikacijo ...
- opis sistema na več nivojih:
  - **najvišji nivo:** celoten sistem brez podrobnosti, pomemben predvsem za določitev mej sistema in povezav z drugimi sistemi ter uporabniki
  - **nižji nivoji:** podroben opis posameznih procesov
- delitev dela pri velikih projektih: na podlagi skupnega diagrama na najvišjem nivoju poteka paralelno razvoj diagramov na nižjih nivojih

SSADM: Model podatkovnih tokov

Tri vrste modelov podatkovnih tokov v SSADM

- **trenutni fizični model** (Current Physical): model obstoječega sistema
- **logični model** (Logical): bistvene aktivnosti obstoječega sistema se izločijo (izluščijo) iz fizičnega modela
- **zahtevani model** (Required): model bodočega sistema

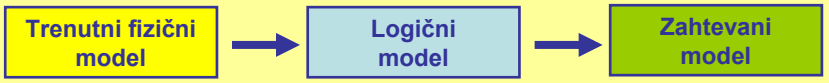

Na podlagi logičnega modela in seznama zahtev se izdela načrt sistema na najvišjem nivoju (Selected Business System Option), ki se naprej razvije v množico DFD, ki predstavljajo nov sistem.

SSADM: Model podatkovnih tokov

Komponente diagramov podatkovnih tokov

a) zunanje entitete (external entities)

b) procesi (processes)

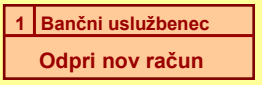

c) podatkovne shrambe (data stores)

d) podatkovni tokovi (data flow)

SSADM: Model podatkovnih tokov

a) Zunanje entitete:

- vsak izvor ali ponor informacij iz sistema (kdor daje informacije sistemu in kdor jih od sistema prejema)
- vsa informacija, ki je predstavljena v sistemu, mora na začetku priti od neke zunanje entitete

Primeri: uporabnik sistema, zunanja organizacija, drug računalniški sistem

- simbol: elipsa
- oznaka (identifikator): mala tiskana črka

SSADM: Model podatkovnih tokov

b) Proces:

- transformira in izvaja manipulacije nad podatki v sistemu
- simbol: pravokotnik, ki vsebuje
  - ime procesa
  - oznako (identifikator) procesa: zaporedna številka
  - v fizičnih DFD tudi lokacijo ali izvajalca (osebje, zadolženo za izvedbo procesa)

Ime procesa je velelni stavek:

- pravilno: zabeleži novega kupca
- narobe: nov kupec, registracija

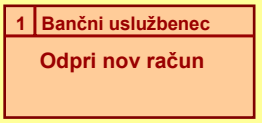

SSADM: Model podatkovnih tokov

c) Podatkovna shramba

- označuje mesto, kjer se informacija v sistemu shrani (for a time)
- simbol: škatla brez desne stranice

Različne vrste shramb v različnih modelih

- v trenutnem fizičnem modelu so prikazane dejanske shrambe podatkov, npr. kartice, računalniške datoteke ipd.
- v logičnem in zahtevanem modelu so shrambe računalniške
- v vseh primerih so lahko shrambe začasne/prehodne (angl. transient)

Oznake shramb

- M: ročna shramba
- D: računalniška shramba
- T: začasna shramba
- T(M): začasna ročna shramba

SSADM: Model podatkovnih tokov

d) Podatkovni tok

- predstavlja paket podatkov, ki teče med objekti na DFD
- simbol: usmerjena puščica, ki označuje smer toka podatkov
- oznaka: ime ali kratek opis podatkov, ki nastopajo v toku

Primer:

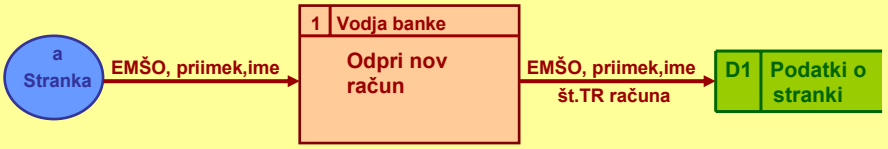

SSADM: Model podatkovnih tokov

Pomembne karakteristike podatkovnih tokov

- Na enem koncu podatkovnega toka mora biti vedno proces (podatkovni tok teče vedno ali v proces ali iz procesa)
- Na drugem koncu je lahko
  - zunanja entiteta
  - podatkovna shramba
  - nek drug proces

Včasih imamo opravka s podatkovnimi tokovi med zunanjimi entitetami:

- čeprav so ti tokovi zunaj sistema, jih vseeno prikažemo zaradi večje razumljivosti
- namesto neprekinjene uporabimo črtkano črto

SSADM: Model podatkovnih tokov

- V fizičnem modelu podatkovni tokovi predstavljajo dejanske tokove, npr. obrazce, ki potujejo med oddelki, ali telefonske razgovore med nekom znotraj sistema in nekom zunaj sistema
- V logičnem in zahtevanem modelu tokovi predstavljajo:
  - atribute, ki jih potrebuje nek proces ali
  - izhod iz procesa (rezultat)

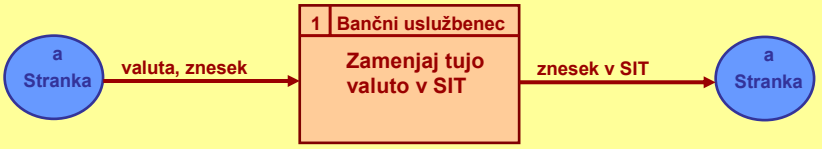

SSADM: Model podatkovnih tokov

Konstruiranje (risanje) DFD

Primer: Zahtevani DFD za najvišji nivo enostavnega bančnega sistema

Sistem obsega:

- odpiranje novih računov (registracija novih strank):
  - stranka odda zahtevek vodji banke
  - vodja izvede vnos podatkov in odpre račun
- beleženje dvigov in pologov:
  - postopek se izvede preko bančnega uslužbenca
  - polaga stranka sama ali delodajalec (plačo), dviga samo stranka
- zapiranje računov
  - zahtevek odda stranka vodji banke
  - ob zaprtju računa obvestilo stranki

SSADM: Model podatkovnih tokov

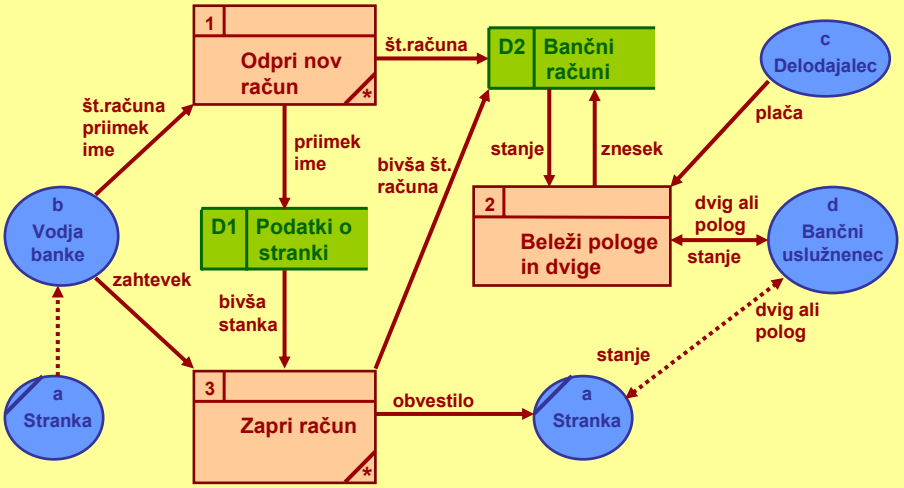

SSADM: Model podatkovnih tokov

Razlika med prikazovanjem zunanjih entitet v fizičnem in logičnem/zahtevanem modelu:

- Na začetku meje sistema niso še natančno definirane.
- V fizičnem modelu gremo raje nekoliko v širino, zato so običajno izvajalci operacij sestavni del sistema in so prikazani v simbolu za proces.
- V logičnem/zahtevanem modelu se meja izkristalizira: dejansko podatke o kupcu vnaša vodja banke, ki je sedaj zunanja entiteta, tok podatkov med stranko in njim je prikazan črtkano.
- Če bi podatke o stranki vnašala stranka sama, bi bil seveda diagram drugačen.
- Podobno velja za interakcijo med stranko in bančnim uslužbencem pri pologih in dvigih.

SSADM: Model podatkovnih tokov

Številčenje procesov: ne vpliva na vrstni red izvajanja

Podvajanje podatkovnih shramb in zunanjih entitet: zaradi večje preglednosti (da se izognemo križanju podatkovnih tokov)

- podvojene podatkovne shrambe: dvojna črta na levi
- podvojene zunanje entitete: poševna črta na levem zgornjem delu

Izgled diagrama:

- zunanje entitete ob robu
- podatkovne shrambe v sredini
- max. 12 procesov na enem diagramu (boljše pravilo: cca 7)

DFD je namenjen komunikaciji z uporabnikom, zato sta jasnost in čitljivost enako pomembni kot tehnična vsebina.

SSADM: Model podatkovnih tokov

Nivoji DFD diagramov

Vsak proces lahko razbijemo na več enostavnejših procesov, ki jih opišemo z DFD na naslednjem nivoju.

Nivoji DFD:

- nivo 1 top-level diagram, ki opisuje celoten sistem
- nivo 2 podrobnejši opis procesov z nivoja 1
- nivo 3 podrobnejši opis procesov z nivoja 2
- itd.

SSADM: Model podatkovnih tokov

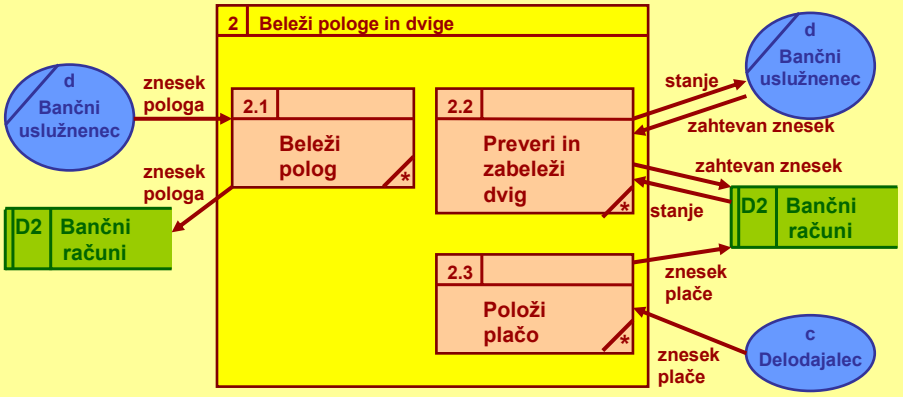

SSADM: Model podatkovnih tokov

Do katerega nivoja je treba izvršiti dekompozicijo:

- odvisno od kompleksnosti procesa
- za enostavne procese sploh ni potrebna
- kompleksne procese razbijamo toliko časa, dokler ne pridemo do dovolj enostavnih
- procesom, ki niso več razbiti naprej, pravimo elementarni procesi
- na elementarne procese lahko naletimo na vseh nivojih
- elementarni procesi so na DFD označeni z zvezdico
- pri dekompoziciji ne pride samo do razbitja procesov ampak tudi do razbitja podatkovnih tokov (prej enoten tok iz zunanje entitete lahko razpade na več ločenih, bolj natančno opredeljenih podatkovnih tokov)

SSADM: Model podatkovnih tokov

Označevanje procesov na nižjih nivojih:

• nivo 1	3
• nivo 2	3.1 3.2 3.3
• nivo 3	3.3.1 3.3.2 3.3.3 3.3.4

Primer: dekompozicija procesa št. 2 iz prejšnjega DFD

- okvir označuje proces z višjega nivoja; številka procesa in ime sta na vrhu okvirja
- razbitje podatkovnih tokov: tokovi z višjega nivoja se ali podvojijo ali razpadejo na več tokov
- pri dekompoziciji je treba dvosmerne tokove nadomestiti z dvema ločenima tokovoma (dvosmerni tokovi so dovoljeni samo na nivoju 1)

SSADM: Model podatkovnih tokov

Dodatna dokumentacija, ki spremlja DFD:

- opis elementarnih procesov
- opis zunanjih entitet
- opis vhodov in izhodov (I/O Descriptions):

  podrobnejši opis podatkovnih tokov na najnižjem nivoju, ki prečkajo meje sistema (kateri atributi nastopajo)

SSADM: Diagram sprememb stanja entitet

Diagram stanja entitet = Entity Life History diagram (ELH)

Splošno o diagramih sprememb stanja entitet

ELH modelirajo sistem s stališča, kako se informacije v njem spreminjajo:

- prikazujejo vse možne spremembe informacij, ki se lahko zgodijo v sistemu
- skupaj s kontekstom vsake spremembe

ELH narišemo za vsako entiteto posebej:

- je diagramski prikaz življenja entitete od njenega kreiranja do brisanja
- življenje entitete je prikazano kot zaporedje (dovoljenih) dogodkov, ki povzročajo spremembe entitete
- dogodek je karkoli, kar sproži proces, ki povzroči spremembo entitete
- pri ELH je poudarek na modeliranju dogodkov, ne procesov

SSADM: Diagram sprememb stanja entitet

Za risanje ELH diagramov se uporabljajo ti. Jacksonove strukture oziroma Jacksonovi diagrami:

- zaporedje ali sekvenca

  A je zaporedje komponent B, C, D in E.

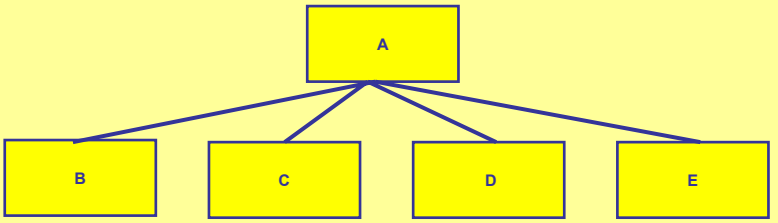

SSADM: Diagram sprememb stanja entitet

- ponavljanje ali iteracija

  A je ponavljanje komponente B.

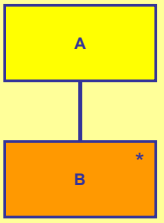

SSADM: Diagram sprememb stanja entitet

- izbira ali selekcija

  A je izbira med komponentami B, C in D, lahko pa ne izberemo tudi nobene izmed treh – ničelna izbira (null box)

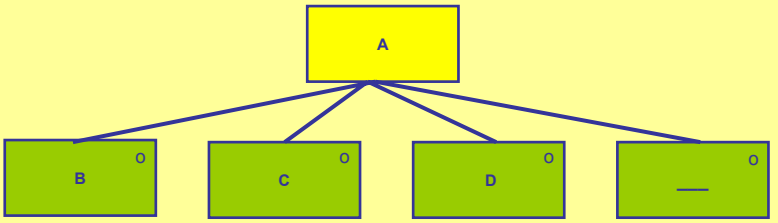

SSADM: Diagram sprememb stanja entitet

Jacksonove diagrame beremo od zgoraj navzdol in od leve proti desni

- običajno jih gradimo postopoma
- po potrebi vključimo tudi ničelno izbiro (null box)

Možna zaporedja v izvajanju komponent:

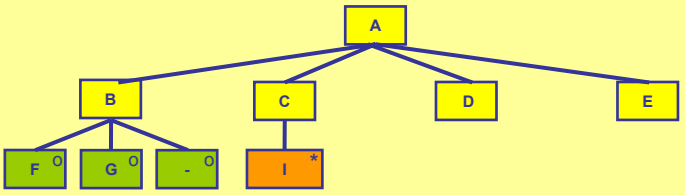

SSADM: Diagram sprememb stanja entitet

Primer: ELH za Bančni račun

- RAČUN ODPRT:
  prvi dogodek v življenju (dejanske) entitete je vedno kreiranje
- ŽIVLJENSKA DOBA RAČUNA:
  sledi zaporedje transakcij (polog, dvig, vnovčitev čeka, nakazilo OD, plačilo trajnih nalogov):
  - SPREMENI STANJE: vsaka izvedena transakcija
  - PRILIV ali ODLIV: transakcija, polog ali dvig denarja na račun
- RAČUN ZAPRT:
  življenje se konča z zaprtjem računa
- RAČUN IZBRISAN:
  brisanje poskrbi za izbris vseh podatkov o računu

SSADM: Diagram sprememb stanja entitet

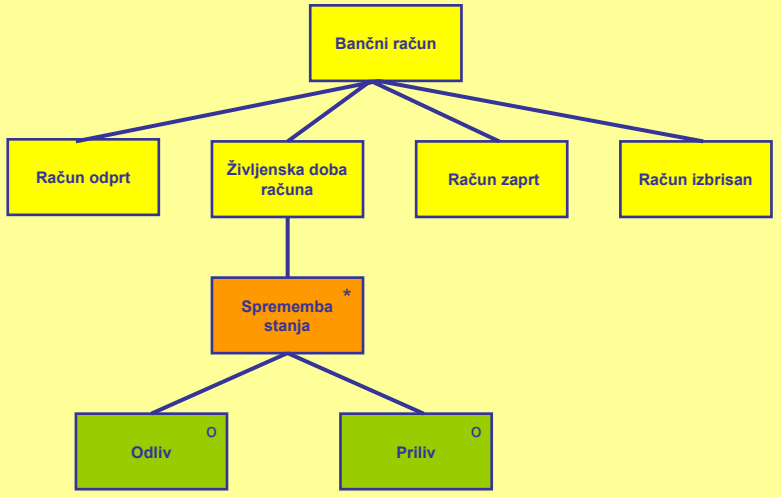

SSADM: Diagram sprememb stanja entitet

Uporaba Jacksonovih diagramov v SSADM: za več namenov

- v ELH za modeliranje vrstnega reda dogodkov, ki vplivajo na podatke v sistemu
- v I/O Structure Diagrams (diagrami vhodno izhodnih struktur) za modeliranje položaja podatkov v vhodih in izhodih iz sistema
- v Update in Enquiry Process Models za prikaz zaporedja podprogramov, ki jih izvrši računalnik med izvajanjem določenega procesa

Pristop k risanju ELH diagramov

Matrika Dogodek/Entiteta

- vsak dogodek lahko učinkuje na več entitet
- na vsako entiteto lahko učinkuje več dogodkov

SSADM: Diagram sprememb stanja entitet

Podatkovni model:

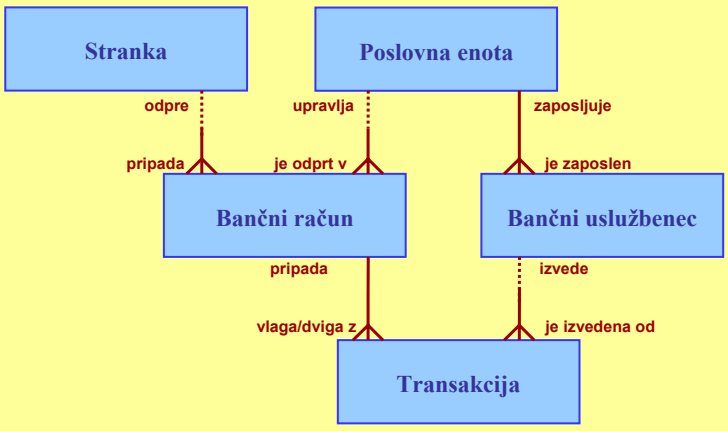

SSADM: Diagram sprememb stanja entitet

ENTITETA / DOGODEK	Stranka	Bančni račun	Transakcija
Račun odprt	C	C	
Priliv		M	C
Odliv		M	C
Račun zaprt		M	
Račun izbrisan		D	

C **kreiraj (Create)**
M **spremeni (Modify)**
D **izbriši (Delete)**

SSADM: Diagram sprememb stanja entitet

Poimenovanje vozlišč v diagramu ELH

- učinek (angl. effect): izraz, s katerim opišemo interakcijo med dogodkom in entiteto
- listi ustrezajo učinkom posameznih dogodkov (effect boxes)
- čeprav prikazujejo učinek, je ime lista enako imenu dogodka
- notranja vozlišča (nodes) izražajo veljavna zaporedja dogodkov (v smislu Jacksonovih diagramov grupirajo več podrejenih vozlišč v zaporedje, izbiro ali ponavljanje)
- imena notranjih vozlišč odražajo določeno stanje v življenju entitete
- koren predstavlja diagram kot celoto
- ime korena je enako imenu entitete

SSADM: Diagram sprememb stanja entitet

Posebni primeri, ki lahko nastopajo v diagramih ELH

- paralelene strukture
- izhodi (quit and resume)
- izhodi zaradi naključnih dogodkov
- brezpogojni izhodi
- dogodki z različnimi učinki (effect qualifiers, optional effects)
- sočasni učinki (entity roles, simultaneous effects)

Paralelne strukture

- kadar vrstnega reda posameznih dogodkov ali notranjih vozlišč ni moč natančno napovedati
- POZOR: ne gre za sočasni učinek dveh dogodkov

SSADM: Diagram sprememb stanja entitet

Primer:

- med zaporedjem dogodkov L, M, N se poljubno mnogokrat pojavi dogodek O
- komponenta D je paralelna struktura

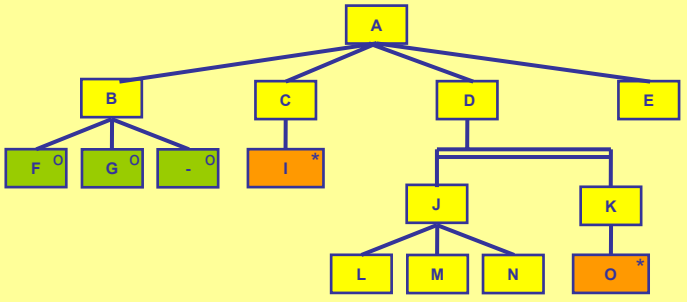

Odprava paralelne strukture

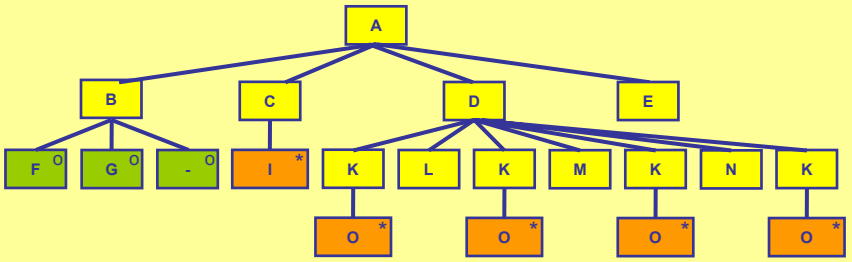

Izhodi (quit and resume)

- uporaba: da se izognemo kompleksnim diagramom
- omogočajo izstop iz enega dela diagrama in nadaljevanje na drugem delu diagrama ELH
- izhod se označi s Q (Quit) in številko na desni strani pravokotnika
- nadaljevanje se označi z R (Resume) in številko na levi strani pravokotnika

Primer: ponovno odprtje računa

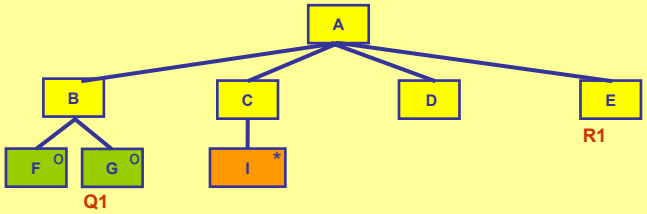

SSADM: Diagram sprememb stanja entitet

Izhodi zaradi naključnih dogodkov

- naključni dogodek se lahko pojavi kadarkoli v življenju entitete in povzroči nadaljevanje na točno določenem mestu
- mesta izhoda (tj. Q) ne moremo označiti; namesto tega na dnu diagrama samo opišemo ta dogodek
- mesto nadaljevanja označimo enako kot prej
- nadaljevanje je lahko opisano kot posebna samostojna struktura

Primer: smrt imetnika računa

SSADM: Diagram sprememb stanja entitet

Q2: izhod od kjerkoli ob smrti stranke, nadaljevanje R2

SSADM: Diagram sprememb stanja entitet

Brezpogojni izhod:

- ni dovoljen

Primer napačnega izhoda: po izvršitvi G naj se izvrši E

Rešitev: drugačen diagram

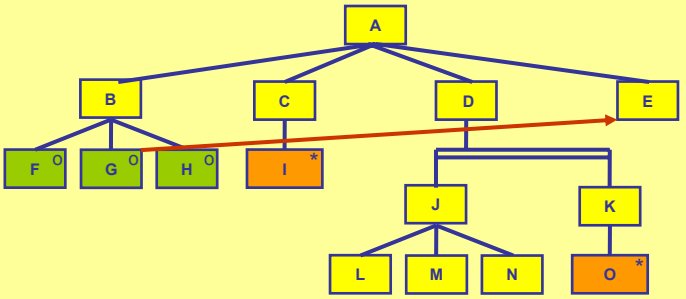

SSADM: Diagram sprememb stanja entitet

Rešitev: spremenimo diagram

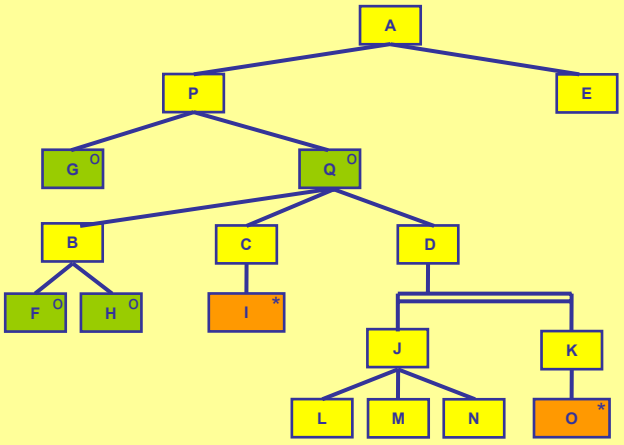

SSADM: Diagram sprememb stanja entitet

Dogodki z različnimi učinki:

- effect qualifiers, optional effects
- dogodek lahko učinkuje na entiteto na več različnih načinov

Primer: dogodek Odliv (Debit) učinkuje na entiteto Bančni račun na 2 načina:

- če je na računu dovolj sredstev, se dvig izvede
- če na računu ni dovolj sredstev, se dvig izvede samo v primeru, če ni presežen dovoljeni limit (določena vrednost, za koliko se lahko stranka zadolži pri banki)

V diagramu ELH:

- narišemo možne učinke kot selekcijo
- imenu dogodka dodamo opis (opredelitev, qualifier) v okroglem oklepaju

SSADM: Diagram sprememb stanja entitet

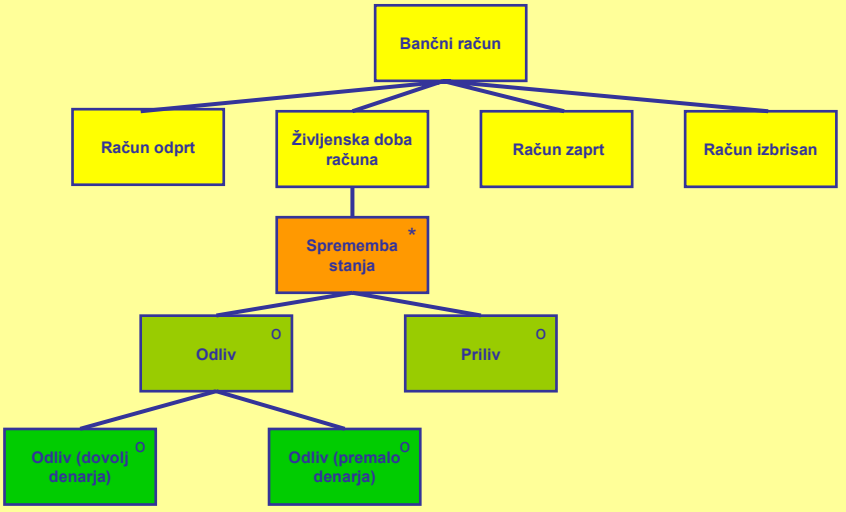

SSADM: Diagram sprememb stanja entitet

Sočasni učinki:

- entity roles, simultaneous effects
- dogodek lahko učinkuje na več konkretnih entitet istega tipa

Primer: ob zaprtju bančnega računa lahko:

- denar dvignemo
- prenesemo sredstva na nov račun

V diagramu ELH:

- dogodek se pojavi dvakrat v diagramu ELH, zato je potrebno pojasnilo v oglatem oklepaju
- v oglatem oklepaju napišemo, na katero konkretno entiteto učinkuje dogodek (entity role)

SSADM: Diagram sprememb stanja entitet

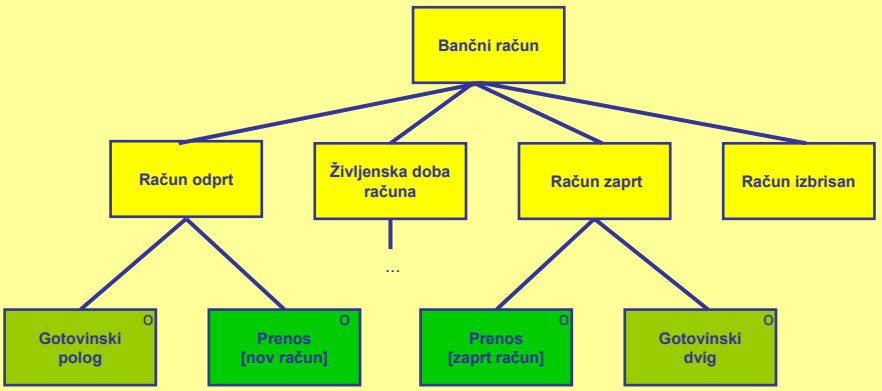

SSADM: Diagram sprememb stanja entitet

Operacije

- operacije podrobno opisujejo, kaj se zgodi ob vsakem dogodku
- vsaka operacija spremeni vrednost vsaj enega atributa in/ali spremeni razmerje
- operacije služijo kot osnova za podrobno specifikacijo procesov (prenesejo se v Update Process Models)
- tipično so operacije splošno definirane in brez podrobnosti
- s pomočjo operacij lahko razberemo zaporedje stavkov programa, ki izvaja aktivnosti nad entiteto

Primer:

- aktivnosti nad entiteto Bančni račun

SSADM: Diagram sprememb stanja entitet

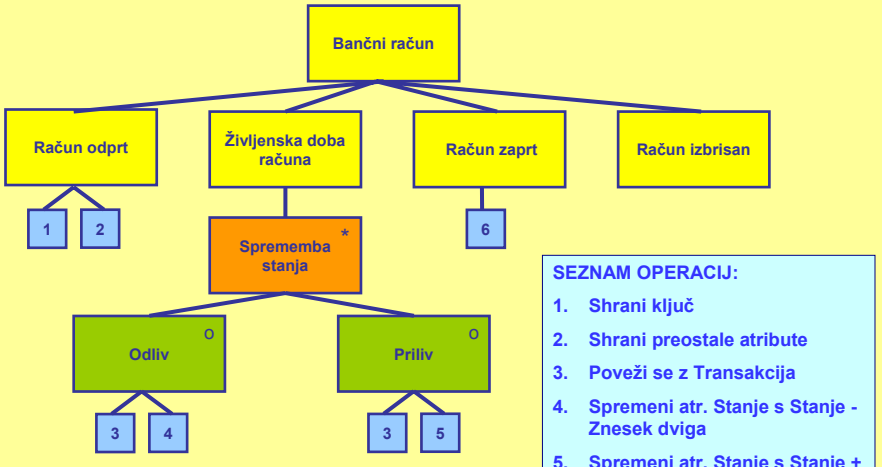

SSADM: Diagram sprememb stanja entitet

Primer napačne strukture ELH diagrama

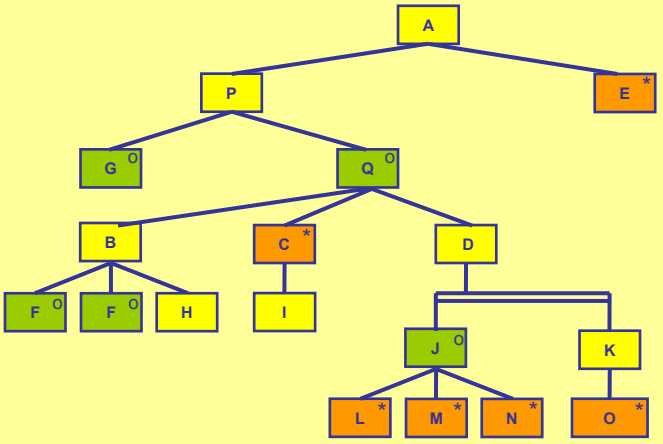

SSADM: Diagram sprememb stanja entitet

Primer napačne strukture ELH diagrama – z oznakami

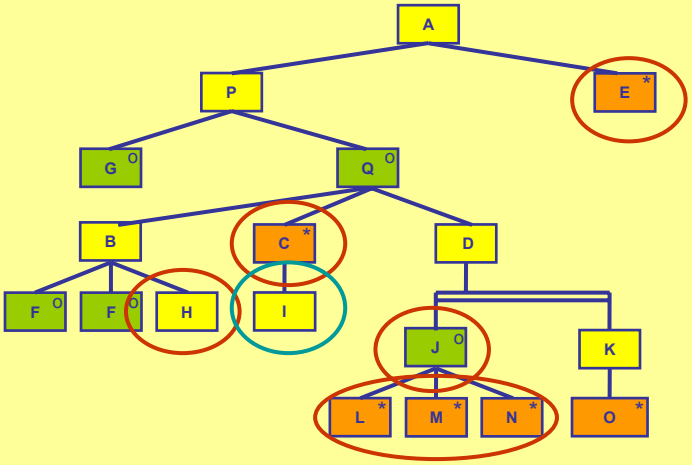

SSADM: Diagram sprememb stanja entitet

Popravljena struktura

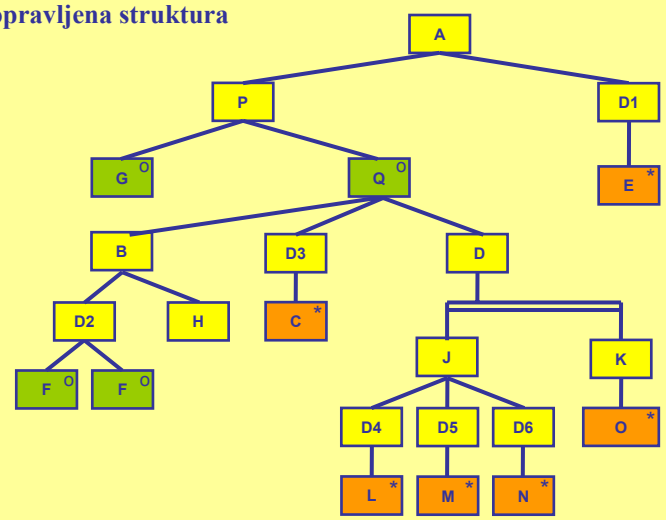

SSADM: Povezave med tremi pogledi na sistem

Princip SSADM:

Vsi trije pogledi na sistem so tesno povezani med sabo, ker izhajajo iz istega izhodišča in se nanašajo na isti končni rezultat

Ključnega pomena so stične točke, recimo:

- entitete iz LDM in podatkovne shrambe iz DFD
- dogodki iz ELH in procesi iz DFD
- entitete iz LDM in stanja entitet iz ELH

Vsak vidik prikazuje tudi del zgodbe, ki jo drugi vidiki ne zmorejo prikazati

Dve načeli: popoln opis in **izločanje nasprotuj iz opisov**

Stopnja povezanosti je odvisna od faze dela:

- nanaša se predvsem na specifikacije novega sistema
- v obstoječem sistemu so možne anomalije

SSADM: Povezave med tremi pogledi na sistem

Zveza med DFM in LDM modelom

Povezava med entitetami in podatkovnimi shrambami:

- vsaka podatkovna shramba je povezana z eno ali več entitetami
- neka entiteta se lahko pojavi samo v eni podatkovni shrambi
- formalna dokumentacija: Logical Data Store/Entity Cross-Reference Form

Izjeme:

- v obstoječem sistemu se podatki pogosto podvajajo, zato lahko ista entiteta nastopa v več podatkovnih shrambah
- prehodne podatkovne shrambe ne predstavljajo trajno shranjenih podatkov, zato niso povezana z entitetami v LDS

SSADM: Povezave med tremi pogledi na sistem

Zveza med DFM in LDM modelom (nadaljevanje)

Povezava med entitetami in atributi v podatkovnih tokovih:

- Atributi v podatkovnih tokovih morajo pripadati entitetam v LDS
- formalna kontrola: navzkrižna primerjava DFD in Entity Descriptions

Izjeme:

- prehodni elementi kot npr. delni rezultati
- izračunane vrednosti, ki se izpisujejo
- sporočila o napakah (če se nek podatkovni tok nanaša samo na sporočilo o napaki)

SSADM: Povezave med tremi pogledi na sistem

Zveza med LDM modelom in ELH

Pri izdelavi ELH in preverjanju popolnosti si pomagamo z LDS in spremljajočim opisom entitet (Entity Description), ki vsebuje seznam atributov:

- za vsako entiteto svoj diagram ELH
- dogodki (in z njimi povezane operacije) v ELH diagramu morajo kreirati, kasneje dodati in brisati vse atribute
- spremembe razmerij (npr. sprememba master entitete) so lahko posledica dogodkov, ki jih je treba upoštevati (pripomoček pri identifikaciji dogodkov)
- na ELH diagrame entitet lahko vplivajo ELH diagrami entitet, ki so z njimi v razmerju kot "master" ali "detail" (npr. brisanje računa ima lahko za posledico tudi brisanje transakcij)

SSADM: Povezave med tremi pogledi na sistem

Zveza med DFM in ELH

Obstaja povezava med dogodki v ELH in procesi v DFD:

- dogodki sprožijo procese, ki spreminjajo vrednosti podatkov v sistemu
- vsak proces na najnižjem nivoju DFD, ki spremeni vrednost podatkov v podatkovni shrambi, se sproži s pomočjo nekega dogodka, ki je prikazan v ELH (z vsakim procesom ažuriranja je povezan dogodek)
  - če je izvor dogodka izven sistema, je največkrat povezan z vhodnim tokom podatkov.
  - če je proces sprožen na drugačen način (ne z vhodnim tokom podatkov), dogodek ni eksplicitno prikazan na DFD, ampak ga identificiramo s sklepanjem ob pregledu diagrama.

SSADM: Povezave med tremi pogledi na sistem

V praksi:

- Najprej pregledamo DFD in skušamo ugotoviti dogodke, ki sprožijo posamezne procese.
- Ko narišemo ELH diagrame, skušamo na novo odkrite dogodke povezati s procesi (vpeljava novih funkcij).

SSADM: Analiza zahtev

ANALIZA ZAHTEV (REQUIREMENTS ANALYSIS)

1. Splošno

Kaj naj bi nov sistem delal in kako dobro

- osnova: razumevanje obstoječega stanja
- poudarek: na bodočem sistemu (obstoječi sistem analiziramo do take globine, da lahko definiramo zahteve za nov sistem)

2 fazi:

- Analiza obstoječega stanja (Investigation of Current Environment)
- Poslovne opcije sistema (Business System Options)

Rezultat: več opcij, ki jih predstavimo najvišjemu vodstvu

SSADM: Analiza zahtev

Cilji analize zahtev:

- osnovni: določiti zahteve za nov sistem
- določitev mej bodočega računalniško podprtega sistema
- jasno razumevanje, kako bo bodoči sistem zadovoljil poslovne potrebe
- jasno razumevanje stroškov in koristi
- jasna odločitev za nadaljevanje dela (izbor ustrezne opcije)
- vključevanje uporabnika: uporabnik je "lastnik" (soustvarjalec) sistema in je odgovoren za vse odločitve glede usmeritve projekta

SSADM: Analiza zahtev

Izdelki v fazi analize zahtev:

1. Opis trenutnega stanja (Current Services Description)
2. Seznam uporabnikov (User Catalogue)
3. Seznam zahtev (Requirements Catalogue)
4. Izbrana poslovna opcija sistema (Selected Business Option)

1. Opis trenutnega stanja (Current Services Description):

- prikaz logične organizacije podatkov in postopkov v obstoječem sistemu
  - logični podatkovni model
  - logični model podatkovnih tokov

SSADM: Analiza zahtev

2. Seznam uporabnikov (User Catalogue):

- opis del in nalog, ki jih bodo opravljali neposredni (on-line) uporabniki bodočega sistema

3. Seznam zahtev (Requirements Catalogue):

- opis in prioriteta zahtev, za katere smo se dogovorili z uporabnikom
- zajema tako funkcionalne kot nefunkcionalne zahteve
- za vsako zahtevo poseben obrazec

4. Izbrana poslovna opcija (Selected Business Option):

- prikaz optimalne rešitve postavljenih zahtev
- analiza stroškov in koristi

SSADM: Analiza obstoječega stanja

Faza 1: Analiza obstoječega stanja (Analysis of Requirements)

6 korakov:

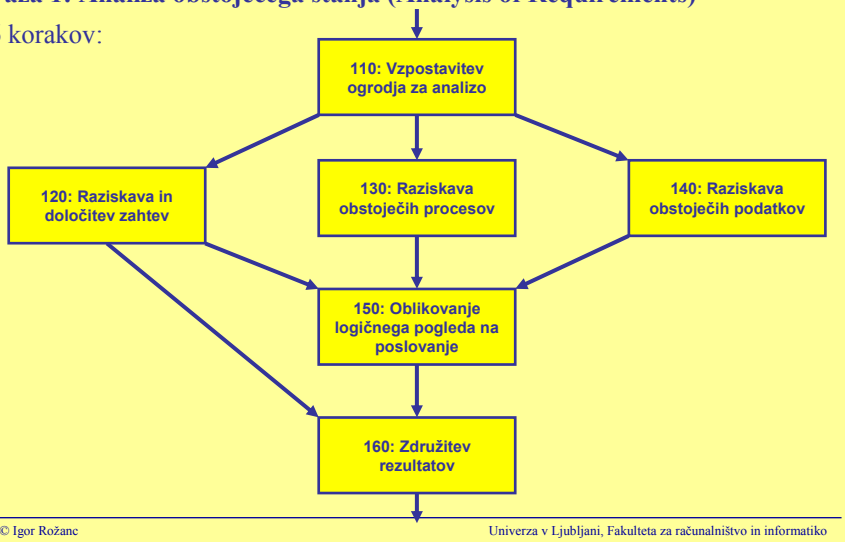

SSADM: Analiza obstoječega stanja

Uporabljene tehnike

- intervjuji
- študij dokumentacije o obstoječem sistemu
- anketiranje
- opazovanje sistema v praksi
- uporaba rezultatov iz predhodnih študij

Predstavitev rezultatov:

- množica DFD, ki opisujejo obstoječi sistem
- LDM obstoječega sistema
- seznam zahtev
- dodatne informacije: obseg informacij (število), stroški (pridejo prav pri oceni stroškov in velikosti novega sistema)

SSADM: Analiza obstoječega stanja

Korak 110:

Vzpostavitev "ogrodja" za analizo (Establish analysis framework)

Velik del tega koraka je posvečen vodstvenim (managerskim) zadevam:

- vzpostavitev trdnih temeljev za projekt
- določitev obsega in namena projekta
- izdelava plana za prve 3 faze

2 ločena, a med seboj povezana dela:

- vzpostavitev projekta
- pričetek analize

Vhodi in izhodi za korak 110: 2 kategoriji

- izdelki, povezani z vodenjem projekta
- zgodnji rezultati analize

SSADM: Analiza obstoječega stanja

V1 - Project Initiation Document (Dokument o vzpostavitvi projekta):

- osnova za pričetek dela
- dogovor med predstavniki uporabnikov (naročnikom) in razvijalci programske opreme (izvajalci)
- opis osnovnih zahtev in pogojev za izvedbo
- v primeru predhodne študije izvedljivosti so lahko pogoji (sredstva, roki, meje sistema) natančno opredeljeni
- v nasprotnem primeru: grob opis obsega, omejitev, predvidenih stroškov in rokov za izvedbo

V2 - Predhodne študije

- naloge v tej fazi so odvisne od predhodnih študij
- če so bile narejene predhodne študije, se obseg dela zmanjša: izkoristimo lahko rezultate teh študij (seznam zahtev, začetni DFD in LDS diagrami)
- preveriti je treba, ali so rezultati predhodnih študij še veljavni

SSADM: Analiza obstoječega stanja

I1 - Mrežni diagram in opis aktivnosti, struktura in opis izdelkov, diagram toka izdelkov in namen projekta: izdelki, povezani z vodenjem projekta po metodi PRINCE (PRojects IN a Controlled Environment): ne obravnavamo

I2 - Pregledni (začetni) diagram podatkovnih tokov, začetni diagram logičnih podatkovnih struktur: povezana z določitvijo mej sistema, ki ga bomo proučevali

- ne zajeti preveč
- ne izpustiti kakega pomembnega področja
- v večjih sistemih:
- z integracijo delnih diagramov: težko najti enega uporabnika, ki bi poznal celoto
- na sestanku s celotno skupino uporabnikov

SSADM: Analiza obstoječega stanja

I3 - Kontekstni diagram:

- celoten sistem je prikazan kot en sam proces
- spada na nivo 0
- pomaga pri določitvi mej sistema (jasno so vidne zunanje entitete)

I4 – Začetni seznam zahtev

- "nastavitev" (inicializacija) seznama zahtev
- seznam zahtev je eden glavnih SSADM izdelkov
- opis zahteve:
  - prioriteta
  - predlogi možnih rešitev
  - koristi (če je zahteva izpolnjena)
- gre za formalen opis zahtev: ne samo kot zabeležka v okviru intervjuja
- standarden obrazec

SSADM: Analiza obstoječega stanja

I5 - Planiranje analize

- odločitev o področjih in metodah proučevanja
- podrobne zadolžitve posameznih članov delovne skupine
- vključitev uporabnikov: intervjuji, pregledovanje opravljnega dela, sodelovanje pri analizi (kot člani delovne skupine), anketiranje
- plan intervjujev:
  - zajeti različne uporabnike na različnih nivojih organizacije
  - dogovoriti se za natančen urnik

I6 – Odobritev nadaljevanja

- ta korak je zelo pomemben, zato je treba rezultate preveriti
- formalen pregled z najvišjimi predstavniki uporabnikov

SSADM: Analiza obstoječega stanja

Korak 120 - Raziskava in določitev zahtev (Investigate and Define Requirements)

Definicija: *Zahteva opisuje potrebno lastnost novega sistema*

Poznamo:

a) funkcionalne zahteve: kaj naj bi nov sistem delal

b) nefunkcionalne zahteve: kako dobro naj bi bila neka lastnost zagotovljena (stopnja kakovosti)

Naloga tega koraka: ugotoviti (elicit), definirati, prečistiti (refine) in dokumentirati zahteve v Seznamu zahtev (Requirements Catalogue)

- zadostuje doseči soglasje o zahtevah in njihovih prioritetah, da bi lahko izdelali različne opcije (different business options)
- v nadaljnjih korakih vsako zahtevo še bolj podrobno razdelamo (Requirements Specification)

SSADM: Analiza obstoječega stanja

Seznam zahtev uporabimo kot osnovo za:

- preverjanje, kako predlagani sistem izpolnjuje zahteve
- primerjanje različnih možnih rešitev

a) Funkcionalne zahteve

- to so aktivnosti (funkcije), ki jih mora izvajati nov sistem, npr. zajem podatkov o vpisu, izpis pregleda opravljenih izpitov
- veliko funkcionalnih zahtev ugotovimo med modeliranjem podatkovnih tokov (bolj natančno: med izdelavo trenutnega fizičnega modela podatkovnih tokov)
- podrobneje jih razdelamo v okviru logičnega modela podatkovnih tokov
- posebno pozornost nameniti poizvedovanjem: le-ta običajno niso prikazana v diagramih podatkovnih tokov, zato jih je treba dokumentirati v seznamu zahtev

SSADM: Analiza obstoječega stanja

b) Nefunkcionalne zahteve

- ostale zahteve, npr. performanse (odzivni čas), varnost in zaščita, ponovna vzpostavitev (okrevanje) v primeru okvare, arhiviranje, nadzor ipd.
- običajno so vezane na posamezne funkcionalne zahteve, npr. sistem mora izvesti poizvedovanje o razpoložljivih vozilih v 5 sekundah
- lahko pa se nanašajo na sistem kot celoto ali nek večji del sistema, npr. oprema mora biti robustna, da lahko obratuje tudi v garažah

Vrste nefunkcionalnih zahtev:

- **Zahteve, ki se nanašajo na nivo uslug** (Service Level Requirements) tj. na performanse novega sistema:
  - odzivni čas
  - razpoložljivost (v katerih obdobjih dneva je funkcija na razpolago)
  - zanesljivost (sprejemljiv čas, ko sistem ne obratuje (downtime); sprejemljivo število izpadov sistema ipd.)
- Te zahteve so pomembne v fazah 5 in 6

SSADM: Analiza obstoječega stanja

- **Omejitve dostopa:**
  - kdo lahko dostopa do določenih podatkov: v tem koraku so samo grobo definirane, kasneje natančneje opredeljene (v opisu entitet, atri-butov in razmerij)
  - fizično varovanje
  - kodiranje podatkov (data encryption)
- **Ponovna vzpostavitev sistema (okrevanje, obnova):**
  - kompleksno vprašanje
  - zahteve vplivajo na izbor hardware-a in software-a
  - drage rešitve
  - proučitev rezervnih variant: začasni prehod na ročni sistem, uporaba neke druge instalacije

SSADM: Analiza obstoječega stanja

- **Nadzor**
  - pregled nad dodeljevanjem funkcij posameznim uporabnikom
  - možnost sledenja
- **Omejitve (ki izvirajo iz okolja)**
  - zahteve za konverzijo (prehod) z obstoječega sistema na nov sistem
  - povezave z drugimi računalniškimi sistemi
  - posebne zahteve glede interakcije z uporabnikom (npr. invalidi)
  - vpliv okolja (temperatura, vlaga, umazanija)
- **Arhiviranje**
  - samo grob opis
  - podrobnejaša opredelitev ob razvoju zahtevanega logičnega podatkovnega modela in podrobnem opisu entitet

SSADM: Analiza obstoječega stanja

R1 - Seznam zahtev (Requirements Catalogue)

- Pomen: da ne ostane kot neka zabeležka intervjuja ali stranski rezultat neke druge aktivnosti, ampak da so zahteve sistematično zbrane
- SSADM predlaga ustrezen obrazec, ki ga lahko projekt prilagodi svojim potrebam
- Seznam zahtev je najpomembnejši rezultat tega koraka

R2 - Seznam uporabnikov

- Opisuje uporabnike obstoječega sistema in njihove aktivnosti
- 2 stolpca: za vsako delovno mesto (job title) je podan opis aktivnosti
- Namen: osnova za opis vlog uporabnikov (user roles) v novem sistemu
- Povezava z organiziranostjo podjetja:
- Vzpostavitev ustrezne organizacije sicer ni neposredna naloga projekta, vendar je uspeh projekta odvisen tudi od ustrezne organizacije, zato je treba opozoriti na morebitne nepravilnosti

Korak 130 - Raziskava obstoječih procesov (Investigate Current Processing)

Namen: Predstaviti delovanje obstoječege (fizičnega) sistema v obliki DFD, s katerimi soglašajo tudi uporabniki (dobiti soglasje uporabnikov)

Splošno o vlogi DFD:

- stična točka med razvijalci in uporabniki
- omogočajo natančen in jedrnat opis trenutnga sistema
- služijo kot osnova za nadaljnje načrtovanje
- izdelava DFD poteka v sodelovanju z uporabniki: analitik na podlagi intervjuja (in drugih informacij) izdela osnutek diagrama, ki ga dopolnjuje v razgovoru z uporabniki
- uporabniki morajo razumeti notacijo DFD: potrebno je izboraževanje

Kako pričeti z risanjem DFD

Zaradi velike količine informacij je na začetku včasih težko zajeti celoten sistem: možni so različni pristopi (izhodišča):

a) Fizični tok dokumentov: primeren, če se trenutni sistem sestoji predvsem iz tokov informacij v obliki dokumentov ali računalniških vhodov in izhodov (administrativni, ne pa proizvodni sistem)

Koraki:

1. korak: seznam dokumantov + ostalih informacijskih tokov (npr. informacije, posredovane po telefonu ali preko računalnika)
2. korak: risanje toka dokumentov
3. korak: določitev meje za analizo obstoječega sistema
4. korak: identifikacija procesov znotraj sistema

b) Fizični tok dobrin (goods) – materialov in surovin: podobno, primeren za proizvodne procese

SSADM: Analiza obstoječega stanja

c) Organizacijska struktura

- izhodišče so procesi, ki jih izvajajo posamezne organizacijske enote
- začnemo z razmeroma enostavnim diagramom, v katerem vsaka organizacijska enota izvaja en proces, nato izvajamo dekompozicijo teh procesov in pripadajočih podatkovnih tokov
- ta pristop je primernejši za velike sisteme: tam lahko tokovi dokumentov vodijo do zelo kompliciranih diagramov

Koraki:

- izhodišče je organizacijska struktura
- uporabnik določi, katere organizacijske enote pridejo v poštev za analizo
- za vsako organizacijsko enoto predvidimo en proces kot osnovni proces na najvišjem nivoju
- dodamo informacijske tokove med procesi, procesi in zunanjimi entitetami ter procesi in podatkovnimi shrambami

SSADM: Analiza obstoječega stanja

Nekaj splošnih napotkov za dober DFD

- idealnega DFD diagrama ni
- pomembno je, da se uporabnik in analitik strinjata, da diagram predstavlja razumen, smiselen (reasonable) in razumljiv (understandable) opis sistema
- izogniti se je treba prevelikim podrobnostim: paralysis by analysis

Poenostavljanje preveč kompleksnih diagramov na nivoju 1:

- kombiniranje procesov, dokler jih ne ostane samo 7+-2
- kombiniranje podatkovnih shramb
- kombiniranje zunanjih entitet
- podatkovni tokovi v podatkovne shrambe in iz njih: DFD kaže smer podatkovnega toka, ki je potreben za izvedbo procesa
- ažuriranja (updates) in poizvedovanja (retreivals): DFD prikazujejo le ažuriranja, poizvedovanja so dokumentirana v seznamu zahtev

SSADM: Analiza obstoječega stanja

Dekompozicija procesov na nižje nivoje:

- kadar je več kot 8 podatkovnih tokov v proces ali iz njega
- kadar je ime procesa kompleksno ali zelo splošno

Sestavni deli modela DFD

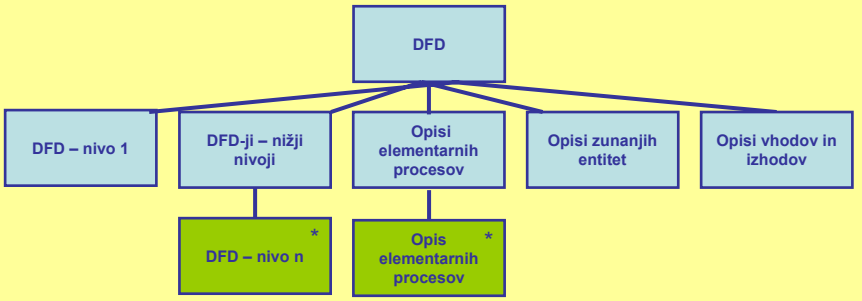

SSADM: Analiza obstoječega stanja

a) Opis elementarnih procesov:

- opisno (narrative) ali:
  - psevdo koda
  - akcijski diagrami
  - strukturirana angleščina/slovenščina
  - odločitvene tabele
  - formalni jeziki za specifikacije

b) Opis zunanjih entitet: opisno (narrative)

- vloga
- omejitve
- funkcije zunajih entitet

c) **Opisi vhodov in izhodov:** vsebina podatkov, ki nastopajo v podatkovnih tokovih v sistem in iz njega na najnižjem nivoju (atributi)

Korak 140 - Raziskava obstoječih podatkov (Investigate current data)

Cilj:

- izdelati diagram LDS (logično podatkovno strukturo obstoječega sistema)
- paralelno s koraki 120 in 130

Izdelki tega koraka:

- Logični podatkovni model obstoječega sistema
  - diagram LDS (logična podatkovna struktura)
  - opis entitet
  - opis razmerij
- Podatkovni katalog

Postopek izdelave logičnega podatkovnega modela:

a) določitev (identifikacija) entitet

b) določitev razmerij

c) risanje diagrama (podrobna opredelitev razmerij)

d) izdelava spremljajoče dokumentacije

e) validacija logičnega podatkovnega modela

a) Določitev (identifikacija) entitet

Entiteta je nekaj,

- kar je pomembno za sistem
- o čemer lahko hranimo informacije
- kar lahko enolično določimo

Vprašanje: ali so to entitete ali samo atributi (...)

SSADM: Analiza obstoječega stanja

4 kriteriji, ki jih mora izpolnjevati entiteta:

- mora biti pomembna za sistem, ki ga proučujemo
- z njo morajo biti povezani določeni podatki (mora imeti atribute)
- biti mora več konkretnih entitet istega tipa
- vsaka konkretna entiteta mora biti enolično določljiva (primarni ključ)

b) Določitev razmerij

- ugotavljanje, katere entitete so med seboj povezane
- matrika omogoča sistematičen pristop, hitrejše je risanje razmerij v diagramu

Vprašanji, na katera iščemo odgovor:

- Ali so (konkretne) entitete A neposredno povezane z entitetami B?
- Ali je ta neposredna povezava pomembna (zanimiva) za naš sistem?
- Včasih še: Ali je potreben dostop od ene entitete do druge?

SSADM: Analiza obstoječega stanja

c) Risanje diagrama (podrobna opredelitev razmerij)

Narišemo posamezne entitete in razmerja med njimi

Pri vsakem razmerju podrobno opredelimo

- vrsto (stopnjo - degree) razmerja (1:1, 1:N, M:N)
- obveznost razmerja (ali je razmerje opcijsko ali obvezno)
- poimenovanje razmerja

Spremembe diagrama zaradi razmerij 1:1, M:N, ...

d) Izdelava spremljajoče dokumentacije (SSADM obrazci ali CASE orodje):

- opis entitet (obrazec)
- opis razmerij (obrazec, obe smeri razmerja opišemo)
- podatkovni katalog (ni sestavni del LDM: opis posameznih atributov in skupin domen)

SSADM: Analiza obstoječega stanja

Pomen atributov (podatkovni element in atribut sta v SSADM sinonima)

- sestavljajo entitete
- nastopajo v procesih (v DFD diagramih) in v vhodno/izhodnih obrazcih
- podatkovni katalog vzpostavlja konsistentnost:
  - enotne definicije za celoten projekt
  - odprava homonimov in sinonimov

Pomen skupinskih domen

- gre za skupine sorodnih atributov z istim formatom, istim obsegom vrednosti, z istimi kontrolami

e) Validacija logičnega podatkovnega modela

- odprava redundantnih pristopnih poti
- podpora vsem procesom v obstoječem sistemu
- pregled z uporabnikom

SSADM: Analiza obstoječega stanja

Pojma navigacija (navigation) in pristopna pot (access path):

- razmerja med entitetami omogočajo premikanje od ene entitete k drugi, pa čeprav je vmes več drugih entitet in razmerij
- temu premikanju po modelu rečemo navigacija
- pot, ki jo pri tem prehodimo, je pristopna pot

Podpora vsem procesom:

- navzkrižna kontrola z DFD (procesi za ažuriranje) in elementarnimi opisi procesov
- navzkrižna kontrola z Requirements Catalogue (poizvedovanja)
- pristopne poti morajo zagotavljati dostop do vseh potrebnih podatkov za izvršitev nekega procesa
- v tem koraku je validacija neformalna, v koraku 360 formalen opis v obliki Effect Corresponding Diagram (ažuriranja) in Enquiry Access Path (poizvedovanja)

SSADM: Analiza obstoječega stanja

Korak 150 -Oblikovanje logičnega pogleda na poslovanje (Derive logical view of services)

Predelava DFD iz koraka 130:

- doslej: fizični opis dejanskega stanja (trenutni fizični DFD)
- v tem opisu dejanske funkcije sistema včasih zamegljene zaradi anomalij v sistemu: npr. podvajanje funkcij in podatkov
- sedaj: izoblikovati logični na delovanje sistema ne glede na dejansko implementacijo posmeznih funkcij

Značilnosti logičnega pogleda na sistem:

- vse informacije so v sistemu shranjene samo enkrat
- vsi procesi imajo dostop do teh informacij
- vsi podatkovni tokovi vsebujejo samo tiste podatke, ki se uporabljajo v pripadajočem procesu

SSADM: Analiza obstoječega stanja

Namen oblikovanja logičnega pogleda na sistem:

- identifikacija problemov v obstoječem sistemu
- razumevanje osnovnih funkcij obstoječega sistema
- natančnejša opredelitev mej sistema
- preusmeritev pozornosti z obstoječega sistema na nov sistem
- vzpostavitev osnove za specifikacijo potrebnega sistema

Koraki v oblikovanju logičnega pogleda na sistem:

a) oblikovanje logičnih podatkovnih shramb

b) oblikovanje logičnih procesov in podatkovnih tokov na najnižjem nivoju

c) grupiranje procesov z nižjega nivoja v DFD diagrame na višjih nivojih

d) preverjanje konsistentnosti in popolnosti

e) dopolnitev in razširitev spremljajoče dokumentacije

SSADM: Analiza obstoječega stanja

Namen oblikovanja logičnega pogleda na sistem:

- identifikacija problemov v obstoječem sistemu
- razumevanje osnovnih funkcij obstoječega sistema
- natančnejša opredelitev mej sistema
- preusmeritev pozornosti z obstoječega sistema na nov sistem
- vzpostavitev osnove za specifikacijo potrebnega sistema

Koraki v oblikovanju logičnega pogleda na sistem:

a) oblikovanje logičnih podatkovnih shramb

b) oblikovanje logičnih procesov in podatkovnih tokov na najnižjem nivoju

c) grupiranje procesov z nižjega nivoja v DFD diagrame na višjih nivojih

d) preverjanje konsistentnosti in popolnosti

e) dopolnitev in razširitev spremljajoče dokumentacije

SSADM: Analiza obstoječega stanja

a) Oblikovanje logičnih podatkovnih shramb

- poteka v povezavi z entitetami v logičnem podatkovnem modelu
- vsaka podatkovna shramba predstavlja eno ali več entitet
- vsaka entiteta pripada samo eni podatkovni shrambi

b) Oblikovanje logičnih procesov in podatkovnih tokov na najnižjem nivoju

- logični proces: proces, ki preoblikuje ali uporablja podatke, ker to zahteva poslovanje sistema; je neodvisen od implementacije
- pri vsakem procesu odpade opis, vezan na implementacijo, npr. "izpolni obrazec ta in ta" se spremeni v "zabeleži podatke ..."
- ločiti ročne procese od računalniško podprtih: včasih problem, npr. avtorizacija
- ročni procesi se ne prikazujejo na DFD, razen v primeru, ko je tudi ročni sistem predmet pogodbe
- odpade opis lokacije, kjer se proces izvaja

SSADM: Analiza obstoječega stanja

c) Grupiranje procesov z nižjega nivoja v DFD diagrame na višjih nivojih

- logične podatkovne shrambe in procese vpeljemo najprej na najnižjih nivojih
- sledi grupiranje (oblikovanje višjih nivojev)
- pogosto izvedemo ločitev na 2 vrsti procesov:
  - procesi, potrebni za izvajanje poslovanja (npr. izstavljanje faktur)
  - procesi za vzdrževanje podatkov, ki podpirajo poslovanje (npr. o kupcih)

d) Preverjanje konsistentnosti in popolnosti

- primerjava s trenutnim fizičnim opisom podatkovnih tokov: upoštevani morajo biti vsi obstoječi procesi, podatkovni tokovi in podatkovne shrambe
- kontrola smiselnosti (common-sense checks): ali se prikazani procesi skladajo s predstavo analitika o delovanju sistema
- potencialne napake: pozorno pregledati procese in podatkovne shrambe, v katere bodisi samo vstopajo ali samo izstopajo podatkovni tokovi
- preverjanje z uporabniki: ali so zajete vse funkcije sistema

SSADM: Analiza obstoječega stanja

e) Dopolnitev in razširitev spremljajoče dokumentacije

- dokumentacija je bila izdelana v sklopu analize obstoječega sistema
- sedaj: dopolniti opis elementarnih procesov, zunanjih entitet, vhodov in izhodov v skladu z logičnimi DFD
- navzkrižna kontrola opisa el.procesov z možnostjo navigacije v LDS

Korak 160 - Združitev rezultatov (Assemble investigation results)

Splošno:

- zadnji korak vsake faze
- oblikujemo dokumente, ki jih je treba formalno pregledati in ki predstavljajo osnovo za naslednjo fazo

SSADM: Analiza obstoječega stanja

e) Izdelki faze 1: Analiza obstoječega stanja

- seznam zahtev
- opis trenutnega poslovanja/stanja (Current services description): slika 3.54
- podatkovni katalog
- logični podatkovni model trenutnega okolja
- kontekstni diagram
- logični model podatkovnih tokov
- navzkrižni diagram podatkovnih shramb in entitet

SSADM: Opcije poslovnega sistema

Faza 2: Opcije poslovnega sistema (Business System Options)

- **Izhodišče:** zahteve glede novega sistema lahko izpolnimo na več načinov
- Predstavimo več možnih rešitev, vodstvo izbere tisto, ki služi kot osnova za nadaljnje delo
- Dokončni prelom z obstoječim sistemom: usmeritev na nov sistem
- Kaj naj nov sistem dela, ne pa kako

2 koraka:

- opcije najprej definiramo (korak 210)
- nato naročnik izbere ustrezno opcijo (korak 220)

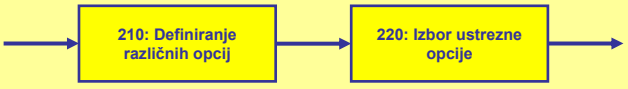

SSADM: Opcije poslovnega sistema

Korak 210 - Definiranje različnih opcij (Define Business System Options)

Vhodi:

- Seznam zahtev (glavni vhod)
- Logični model podatkovnih tokov
- Dokument o vzpostavitvi projekta
- Logični podatkovni model: samo če opcije zahtevajo spremembo logičnega podatkovnega modela

Izhodi: 2-6 opcij, vsaka opcija vsebuje:

- **opis funkcij:** tekstualni opis, po potrebi podprt z DFD na nivoju 1 in LDS, meje sistema, osnovni tehnični vidiki (samo v smislu vpliva na poslovanje), roki za izdelavo
- **analizo stroškov in koristi:** stroški razvoja, stroški obratovanja, pričakovane koristi - neposredne, posredne (tangible/intangible)
- **analizo vpliva (impact analysis):** spremembe v organizaciji, spremembe v načinu dela uporabnikov, potrebe po izobraževanju

SSADM: Opcije poslovnega sistema

Pristop:

- dogovor o minimalnem naboru zahtev, ki jih mora izpolnjevati vsaka opcija (na podlagi seznama zahtev in dokumenta o vzpostavitvi projekta)
- kreativno razmišljanje
- v skupinski diskusiji analizirati čim več idej
- brainstorming
- vključevanje uporabnikov
- za majhne projekte zadostujeta 2 opciji: minimalna in maksimalna
- minimalna: osnovna rešitev za zahteve z najvišjo prioriteto
- maksimalna: kompleksna rešitev za vse zahteve
- izbrana rešitev lahko združuje lastnosti večjega števila predlaganih opcij
- vedno je možna tudi opcija, da obdržimo obstoječi sistem (mogoče z manjšimi dopolnitvami)

SSADM: Opcije poslovnega sistema

Različne opcije oblikujemo glede na:

a) porazdelitev sistema

- zahteva ustrezne organizacijske spremembe
- proučiti je treba vpliv organizacijskih sprememb (tveganje)

b) meje sistema

- z različnimi opcijami postavljamo meje sistema za načrtovanje, ne za analizo
- znotraj mej sistema je treba definirati še meje med človekom (uporabnikom) in sistemom

c) stopnja avtomatizacije

- Primer za stopnjo avtomatizacije: vodenje skladišča
  - tedenski izpis stanja zalog
  - vsakodnevni izpis izdelkov s kritično zalogo
  - avtomatsko generiranje naročila, ko zaloga pade pod predpisano mejo

SSADM: Opcije poslovnega sistema

Korak 220 - Izbor ustrezne opcije (Select Business System Option)

Predstavitev opcij:

- pri majhnih projektih zadostujejo neformalni razgovori z uporabniki
- pri velikih projektih formalna predstavitev pred ustreznimi organi (projektni svet: najvišje vodstvo, predstavniki uporabnikov, predstavniki AOP pri naročniku, neodvisni ocenjevalci)

Naročnik izbere ustrezno opcijo ali kombinirano rešitev, ki združuje lastnosti več opcij

Izbrana opcija predstavlja osnovo za naslednji modul: specifikacija zahtev

Splošno o specifikaciji zahtev

- requirements specification
- zaenkrat imamo samo začetni načrt izbrane opcije poslovnega sistema
- ta načrt je treba pretvoriti v podrobno logično specifikacijo novega sistema
- ta modul vsebuje samo eno fazo, ki pa je najbolj kompleksna (tako po strukturi kot po uporabljenih tehnikah)
- rezultat je dokument Specifikacija zahtev: odraža logični pogled na nov sistem, čeprav je ta pogled le redko v celoti neodvisen od konkretne implementacije

2. Faza 3: Specifikacija zahtev

Rezultati

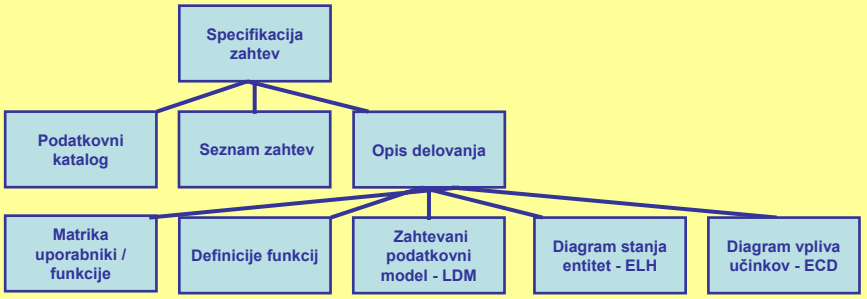

SSADM: Specifikacija zahtev

Rezultati

- **Podatkovni katalog, seznam zahtev:** dopolnitev že obstoječih
- **Matrika uporabniki/funkcije:**
  - povezava med uporabniki in funkcijami (kateri uporabniki imajo neposreden dostop do katerih funkcij)
  - osnova za definicijo menujev
- **Definicije funkcij:** opisujejo procese v novem sistemu
  - **I/O strukture:**
    - struktura in vsebina informacij, ki vstopajo v sistem in iz njega
  - **Pristopne poti pri povpraševanju (Enquiry Access Paths – AEP):**
    - navigacija po podatkovnem modelu pri poizvedbah
  - **Opisi elementarnih in skupnih procesov:**
    - opis podrobnosti pri posameznih procesih (iz podatkovnih tokov)

SSADM: Specifikacija zahtev

- **Zahtevani sistemski podatkovni model - LDM:**
  - **Diagram LDS**
  - **Opis entitet**
  - **Opis razmerij po relacijski analizi**
- **Diagram stanja entitet - ELH:**
  - prikaz dogodkov, ki učinkujejo na vsako entiteto
  - za vsak dogodek so prikazane operacije nad podatki
- **Diagrami vpliva učinkov (Effect Correspondence Diagrams – ECD):**
  - vpliv dogodka na vse entitete v modelu
  - nasprotje od ELH: tam ena entiteta in vsi dogodki, tu: en dogodek in vse entitete, na katere učinkuje

SSADM: Specifikacija zahtev

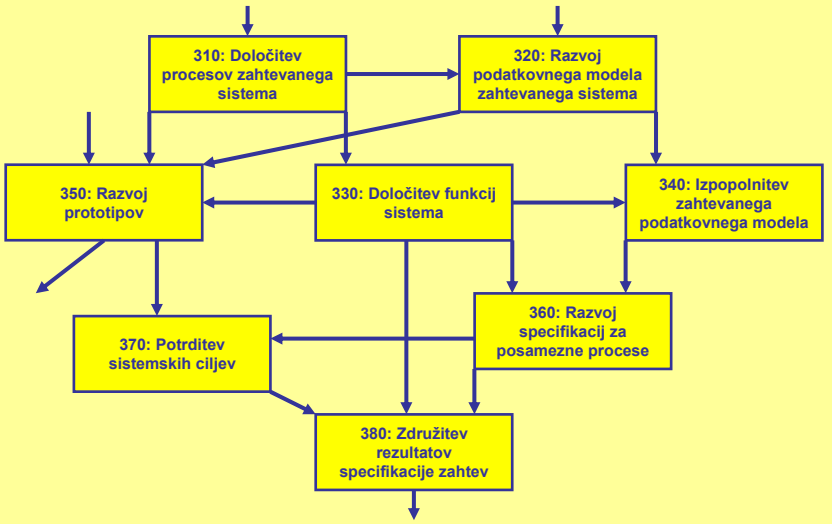

SSADM: Specifikacija zahtev

Pregled korakov

- za izbrano opcijo še nimamo DFM in LDM modela: v 310 in 320 izdelamo ta modela, izhajajoč iz logičnega DFM modela (150) in trenutnega LDM (140)

310 Določitev procesov zahtevanega sistema - Define Required System Processing

- izdelava modela podatkovnih tokov (DFM) za zahtevani sistem
- vključuje DFD, opise zunanjih entitet, opise elementarnih procesov in opise I/O podatkov
- zunanje entitete sovpadajo z uporabniki novega sistema

320 Razvoj podatkovnega modela zahtevanega sistema - Develop Required Data Model

- vključitev novih zahtev v podatkovni model
- dopolnitev opisov entitet: sedaj zajeti vsi atributi, vse nefunkcionalne zahteve (dostop, varnost, arhiviranje ...)

SSADM: Specifikacija zahtev

330 Določitev funkcij sistema - Derive System Functions

- določitev funkcij kot osnovnih enot procesiranja:
- funkcije ažuriranja: z grupiranjem elementarnih procesov iz DFD
- funkcije poizvedovaja: na podlagi seznama zahtev
- I/O strukture: struktura vhodov in izhodov (kot pričetek dokumentacije, povezane s posameznimi funkcijami)

340 Izpopolnitev zahtevanega podatkovnega modela - Enhance Required Data Model

- uporaba relacijske analize na I/O strukturah: bottom-up pristop, ki upošteva funkcionalne odvisnosti med atributi (normalizacija)

350 Razvoj prototipov - Develop Specification Prototypes

- neobvezen korak
- izdelava prototipov za tiste dele aplikacije, ki so kritični ali jih uporabnik ne zna natančno definirati

SSADM: Specifikacija zahtev

360 razvoj specifikacij za posamezne procese - Develop Processing Specification

- identifikacija dogodkov (iz definicije funkcij)
- izdelava ELH diagramov (diagrami sprememb stanja entitet)
- izdelava Effect Corresponding Diagrams za vsak dogodek (diagram učinkov)
- izdelava Enquiry Access Paths (pristopne poti za kompleksna poizvedovanja)

370 potrditev sistemskih ciljev - Confirm System Objectives

- pregled seznama zahtev s ciljem ugotoviti, ali so bile vse zahteve upoštevane

380 Združitev rezultatov specifikacije zahtev -Assemble Requirements Specification

- združitev rezultatov v zaključni dokument
- kontrola konsistentnosti
- formalna kontrola kakovosti (quality assurance review)

SSADM: Specifikacija zahtev

Določitev procesov zahtevanega sistema (Define Required System Processing) - korak 310

Cilj koraka: določiti procese (postopke) zahtevanega sistema s pomočjo modela podatkovnih tokov (DFM)

Opis procesov je podan z:

- množico DFD diagramov
- I/O opisi (opisi vsebine podatkovnih tokov, ki prečkajo mejo sistema)
- opisi zunanjih entitet in uporabnikov novega sistema
- podrobnimi opisi elementarnih procesov (tj. procesov na najnižjem nivoju)

SSADM: Specifikacija zahtev

Pristop:

- izhodišče predstavlja izbrana opcija
- izdelava diagramov podatkovnih tokov za zahtevani sistem
- opis elementarnih procesov
- opis vhodov in izhodov (I/O Descriptions)
- opis vsebine podatkovnih tokov v sistem in iz njega gledano na najnižjem nivoju (od zunanjih entitet v sistem in obratno)
- opis zunanjih entitet
- seznam uporabnikov in vloge uporabnikov (user roles)

SSADM: Specifikacija zahtev

Razvoj podatkovnega modela za zahtevani sistem (Develop required data model) - korak 320

- korak 140: podatkovni model obstoječega sistema
- izbrana opcija poslovnega sistema prinaša dodatne zahteve: te zahteve je treba vgraditi v podatkovni model
- dopolnitve se odražajo na več načinov:
  - nove strukture (entitete in razmerja)
  - dopolnitev spremljajoče dokumentacije (predvsem nefunkcionalne zahteve, kot npr. pravica do do-stopa, zaščita, arhiviranje)
- Validacija

SSADM: Specifikacija zahtev

Določitev funkcij sistema (Derive System Functions) - korak 330

Pojem funkcije:

- zaključena enota procesiranja, ki se izvrši naenkrat, da bi podprla neko poslovno aktivnost
- v SSADM osnovni gradnik pri opisu procesiranja: na funkcije se navezuje vsa ostala dokumentacija, ki se nanaša na procesiranje
- naivna predstava: analogija z opcijo v menuju

SSADM: Specifikacija zahtev

Univerzalni model funkcije:

- konceptualni prikaz zaradi razumevanja vseh komponent
- vsak vhod se preveri, povzroči nato ažuriranje ali poizvedbo ter na koncu izpis rezultatov (in morebitnega sporočila o napakah)
- opis vhodov in izhodov: I/O Structures
- opis ažuriranj: dogodki, Effect Correspondence Diagrams, kasneje Update Process Models
- opis poizvedovanj: Enquiry Access Paths, kasneje Enquiry Process Models

SSADM: Specifikacija zahtev

Pristop v tem koraku:

- identifikacija funkcij
- identifikacija dogodkov (in povezava dogodkov s funkcijami)
- začetna identifikacija dialogov
- dokumentiranje funkcij
- opis I/O struktur

Trije kriteriji za klasifikacijo:

- iniciator funkcije: uporabnik ali sistem
- vpliv funkcije na podatke: ažuriranje ali poizvedba
- način delovanja: on-line ali off-line

SSADM: Specifikacija zahtev

Funkcije, ki jih sproži uporabnik:

- uporabnik se odloči, da bo izvedel neko funkcijo
- izbor opcije v menuju, klik z miško
- v Required DFD: podatkovni tok od zunanje entitete v sistem
- poizvedovanja: v seznamu zahtev

Funkcije, ki jih sproži sistem:

- računalniški sistem sam (avtomatsko) sprejme odločitev, da izvede neko funkcijo
- ta odločitev je lahko pogojena časovno ali nastopi kot posledica izvršitve nekega drugega procesa
- Required DFD: podatkovni tok iz procesa v podatkovno shrambo (ni vhodnega podatkovnega toka)
- poizvedovanja: seznam zahtev, tok iz sistema

SSADM: Specifikacija zahtev

Funkcije, ki povzročijo ažuriranje podatkov:

- spreminjajo vrednosti v podatkovni bazi
- Required DFD: podatkovni tok iz procesa v podatkovno shrambo

Funkcije, ki realizirajo poizvedovanja:

- samo posredovanje podatkov iz podatkovne baze uporabnikom ali drugim sistemom
- vir: seznam zahtev
- nekatera ažuriranja vključujejo manjša poizvedo-vanja: takih poizvedovanj ne formuliramo kot samostojne funkcije

SSADM: Specifikacija zahtev

On-line funkcije:

- interaktivno izvajanje v obliki dialoga med uporabnikom in računalnikom
- tipično za današnje sisteme
- kompleksno načrtovanje vnosa podatkov, lažja obravnava napak

Off-line funkcije:

- ko se funkcija sproži, poteka (se izvede) brez intervencije uporabnika
- enostavno načrtovanje vhodnih podatkov, problemi pri obdelavi napak
- v poštev pride:
  - ko je treba obdelati veliko število enakih ali podobnih transakcij
  - ko so vhodni podatki podani v računalniški obliki
  - premajhne računalniške zmogljivosti: zajem transakcij on-line, ažuriranje ponoči off-line
- odločitev za on-line ali off-line: v Poslovnih opcijah sistema

SSADM: Specifikacija zahtev

Izpopolnitev zahtevanega podatkovnega modela (Enhance Required Data Model) - korak 340

Dosedanji pristop k izdelavi podatkovnega modela je bil **top-down:**

- določitev entitetnih tipov (osnovnih nosilcev podatkov)
- določitev razmerij med entitetami
- določitev (najpomembnejših) atributov za vsako entitetni tip
- validacija: model mora podpirati predvidene procese

Pomanjkljivosti:

- za vsak entitetni tip smo določili samo najpomembnejše atribute
- dodeljevanje atributov posameznim entitetam je bilo subjektivno (ni temeljilo na uporabi neke formalne tehnike)
- niso bila upoštevana razmerja (odvisnosti) med atributi, ki so lahko pomembna pri posmeznih poizvedovanjih

SSADM: Specifikacija zahtev

Cilj: izdelati podroben načrt podatkov,

- ki ga bo moč pretvoriti v fizični opis podatkovne baze
- ki bo fleksibilen (v smislu kasnejšega dodajanja novih zahtev)
- ki bo minimalen (neredundanten)

Z drugimi besedami: v smislu relacijskih podatkovnih baz

- želimo natančno definirati relacijske sheme posameznih relacij
- vsaka relacija ima primarni ključ, ki enolično določa vrednosti ostalih atributov

SSADM: Specifikacija zahtev

Pristop SSADM: Relacijska analiza podatkov (Relational data analysis)

- za izhodišče vzamemo opise I/O struktur iz prejšnjega koraka (tu so natančno definirani atributi)
- z analizo ti. funkcionalnih odvisnosti med atributi grupiramo atribute v ti. normalizirane relacije (temu postopku rečemo preprosto normalizacija)
- združimo normalizirane relacije za vse I/O strukture (racionalizacija relacij)
- normalizirane relacije narišemo v obliki diagrama LDS
- primerjamo dobljen diagram LDS z diagramom, ki smo ga dobili po metodi top-down v koraku 320
- odpravimo morebitne konflikte in ažuriramo spremljajočo dokumentacijo

SSADM: Specifikacija zahtev

Namen RA : grupirati vse atribute v množico dobro normaliziranih relacij

Lastnosti (dobro) normaliziranih relacij:

- ni nepotrebnega podvajanja atributov v različnih relacijah
- ni anomalij pri ažuriranju
- grupiranje atributov je stabilno (se ne spremeni ob dodajanju novih aplikacij)
- z drugimi besedami: minimalen, neredundanten, stabilen podatkovni model

Postopek normalizacije:

- več normalnih oblik (NF)
- SSADM obravnava 1., 2. in 3. normalno obliko
- obstajajo še Boyce-Coddova, 4. in 5. normalna oblika
- velika večina relacij, ki so v 3. NF, je tudi v v vseh nadaljnjih oblikah
- mi bomo obravnavali "inženirski" pristop; strogo teoretičen pristop v PB1
- postopek normalizacije bomo prikazali na primeru TabelaZdravil

SSADM: Specifikacija zahtev

a) Nenormalizirani podatki: na začetku

- podatkov ne moremo predstaviti v tabelarični obliki
- ovira: ponavljajoča se skupina (tj. skupina atributov, ki se ponavljajo za isto vrednost primarnega ključa)

Primer: primarni ključ je številka pacienta

Številka pacienta	Priimek pacienta	Ime pacienta	Številka oddelka	Naziv oddelka	Datum recepta	Šifra zdravila	Naziv zdravila	Doza	Čas jemanja
923	Novak	Jože	10	P.Držaja	20.5.99	C122	Penicilin	2x1	14
					24.5.99	A51	Apaurin	1x1	5
					29.5.99	A51	Apaurin	1x2	7
988	Kebe	Andreja	11	UKC Lj	1.6.99	C110	Morfij	3x3	3
					1.6.99	C122	Penicilin	3x2	7

b) Prva normalna oblika

- odpravimo ponavljajočo se skupino
- dobimo 2 relaciji:
  - prvo relacijo sestavljajo atributi, ki niso v ponavljajoči se skupini
  - drugo relacijo sestavljajo atributi ponavljajoče se skupine
- primarni ključ prve relacije je nespremenjen
- primarni ključ druge relacije je sestavljen iz:
  - ključa prve relacije (številka pacienta)
  - ključa ponavljajoče se skupine (datum+šifra zdravila)

Primer: ...

Številka pacienta	Priimek pacienta	Ime pacienta	Številka oddelka	Naziv oddelka
923	Novak	Jože	10	P.Držaja
988	Kebe	Andreja	11	UKC Lj

Številka pacienta	Datum recepta	Šifra zdravila	Naziv zdravila	Doza	Čas jemanja
923	20.5.99	C122	Penicilin	2x1	14
923	20.5.99	A51	Apaurin	1x1	5
923	25.5.99	A51	Apaurin	1x2	7
988	1.6.99	C110	Morfij	3x3	3
988	1.6.99	C122	Penicilin	3x2	7

c) Druga normalna oblika

- odpravimo nepopolne odvisnosti od sestavljenega ključa (to pomeni, da moramo pregledati samo tiste relacije, ki imajo sestavljen ključ)
- atribute, ki niso v celoti odvisni od sestavljenega ključa, prestavimo v posebno relacijo

Definicija funkcionalne odvisnosti:

atribut B je funkcionalno odvisen od atributa A, če vsaki vrednosti atributa A pripada ena sama vrednost atributa B

Preprosteje rečemo, da A določa B

Primer: ime zdravila je odvisno samo od šifre zdravila, ne pa od celotnega sestavljenega ključa

Številka pacienta	Priimek pacienta	Ime pacienta	Številka oddelka	Naziv oddelka
923	Novak	Jože	10	P.Držaja
988	Kebe	Andreja	11	UKC Lj

Številka pacienta	Datum recepta	Šifra zdravila	Doza	Čas jemanja
923	20.5.99	C122	2x1	14
923	20.5.99	A51	1x1	5
923	25.5.99	A51	1x2	7
988	1.6.99	C110	3x3	3
988	1.6.99	C122	3x2	7

Šifra zdravila	Naziv zdravila
C122	Penicilin
A51	Apaurin
C110	Morfij

d) Tretja normalna oblika

- odpravimo tranzitivne odvisnosti
- vse atribute, ki niso neposredno odvisni od primarnega ključa, prestavimo v posebno relacijo

Primer: ime oddelka ni neposredno odvisno od številke pacienta, ampak od številke oddelka

Notacija SSADM:

- atribute pišemo vertikalno
- primarni ključ podčrtamo
- tuj ključ označimo z zvezdico (velja za 3. NF)

Primer: ...

Številka pacienta	Priimek pacienta	Ime pacienta	Številka oddelka
923	Novak	Jože	10
988	Kebe	Andreja	11

Številka oddelka	Naziv oddelka
10	P.Držaja
11	UKC Lj

Številka pacienta	Datum recepta	Šifra zdravila	Doza	Čas jemanja
923	20.5.99	C122	2x1	14
923	20.5.99	A51	1x1	5
923	25.5.99	A51	1x2	7
988	1.6.99	C110	3x3	3
988	1.6.99	C122	3x2	7

Šifra zdravila	Naziv zdravila
C122	Penicilin
A51	Apaurin
C110	Morfij

UNF	1 NF	2 NF	3 NF
Številka pacienta Priimek pacienta Ime pacienta Številka oddelka Naziv oddelka Datum recepta Šifra zdravila Naziv zdravila Doza Čas jemanja	Številka pacienta Priimek pacienta Ime pacienta Številka oddelka Naziv oddelka Številka pacienta Datum recepta Šifra zdravila Naziv zdravila Doza Čas jemanja	Številka pacienta Priimek pacienta Ime pacienta Številka oddelka Naziv oddelka Številka pacienta Datum recepta Šifra zdravila Doza Čas jemanja Šifra zdravila Naziv zdravila	Številka pacienta Priimek pacienta Ime pacienta *Številka oddelka Številka oddelka Naziv oddelka Številka pacienta Datum recepta Šifra zdravila Doza Čas jemanja Šifra zdravila Naziv zdravila

e) Preverjanje, če so relacije normalizirane

Test 1: Ali je za eno vrednost primarnega ključa ena vrednost vsakega atributa?

Test 2: Ali je vsak atribut neposredno in v celoti odvisen od primarnega ključa?

f) Združitev normaliziranih relacij za vse I/O strukture (racionalizacija relacij)

- za vsako I/O strukturo dobimo množico normaliziranih relacij
- združimo relacije, ki imajo isti primarni ključ
- vsaki relaciji damo ime

Hierarhični ključ: sestavljen ključ, v katerem eden ali več delov nima enoličnega pomena (ni uporabljen kot primarni ključ v neki drugi relaciji)

opredelitveni element (qualifying element): atribut, ki je potreben, da postane kombinacija enolična

Izdelava diagrama LDS za normalizirane relacije:

3 pravila, pravilo 1 ima dve podpravili

Pravilo 1: Relacije prikažemo kot entitetne tipe

Pravilo 1a: Če del sestavljenega ključa ne obstaja kot primarni ključ v neki drugi relaciji, se prikaže kot entitetni tip in se označi kot tuj ključ v vseh relacijah, kjer nastopa.

Pravilo 1b: Če je sestavljen ključ hierarhičen, se opredelitveni atribut označi kot tuj ključ v tisti relaciji in v vseh drugih relacijah, kjer nastopa. Za neenolične atribute hierarhičnega ključa ne kreiramo posebnih entitetnih tipov.

Pravilo 2: Relacije s sestavljenim ključem so last relacij, ki imajo za primarni ključ posamezne dele sestavljenega ključa (majhni ključi si lastijo velike)

Pravilo 3: Relacije s tujim ključem so last relacij, v katerih je ta (tj. tuj) ključ primarni ključ. (vranja noga prijemlje zvezdice)

Pravilo 1: Relacije prikažemo kot entitetne tipe

Pravilo 1a: Če del sestavljenega ključa ne obstaja kot primarni ključ v neki drugi relaciji, se prikaže kot entitetni tip in se označi kot tuj ključ v vseh relacijah, kjer nastopa.

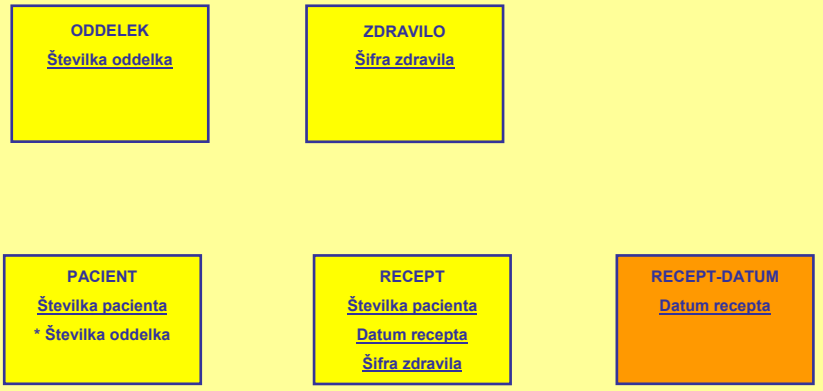

Pravilo 2: Relacije s sestavljenim ključem so last relacij, ki imajo za primarni ključ posamezne dele sestavljenega ključa (majhni ključi si lastijo velike)

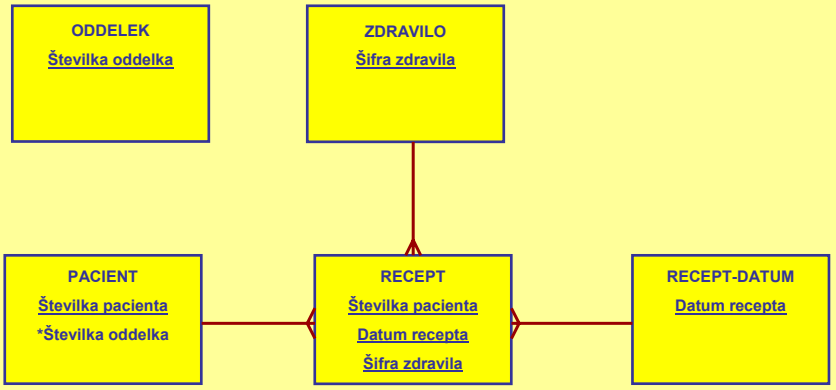

Pravilo 3: Relacije s tujim ključem so last relacij, v katerih je ta (tj. tuj) ključ primarni ključ. (vranja noga prijemlje zvezdice)

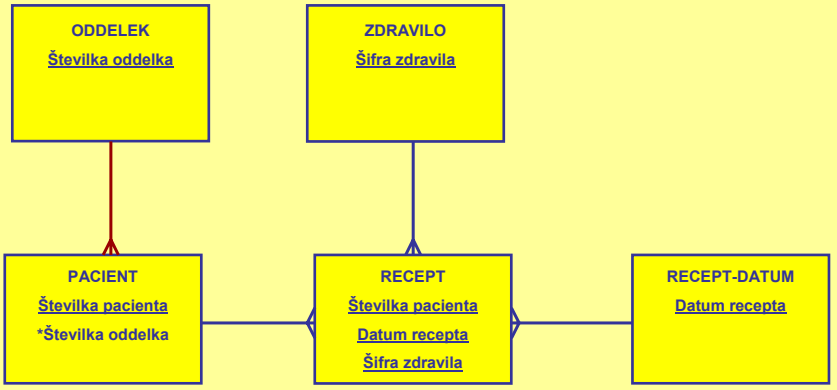

Primer: Potrdilo o opravljenih izpitih
(relacijska analiza od obrazca do relacijske sheme)

Različni pristopi k relacijski analizi

- relacijsko analizo lahko delamo kadarkoli, tudi v fazi analize zahtev
- kot osnova lahko služijo (namesto I/O struktur in njihovih opisov):
  - obrazci, ki se uporabljajo v obstoječem sistemu
  - poročila
  - datoteke obstoječega sistema
  - opisi entitet (s tem, da je seznam atributov še nepopoln)
- nekateri projekti uporabljajo samo top-down ali samo bottom-up pristop
- v SSADM se oba pristopa dopolnjujeta

SSADM: Specifikacija zahtev

Razvoj prototipov (Develop specification prototypes) - korak 350

Osnovni namen: pomoč pri specifikaciji zahtev, ker:

- uporabnik ne zna dovolj natančno opisati zahtev
- sodobna orodja omogočajo prototipiranje

Dva osnovna tipa prototipov:

- začasni prototipi ("thrown away")
- prototipi, ki jih razvijemo v končen izdelek

SSADM pristop:

- obseg prototipiranja je natančno določen: korak lahko tudi izpustimo
- natančno določen postopek izdelave, prikaz uporabniku, kriteriji za ponavljanje
- uporaba začasnih prototipov, razlikovanje od "rapid", "evolutionary" in "incremental prototyping"
- strikten nadzor vodstva projekta

SSADM: Specifikacija zahtev

Tipičen postopek izdelave prototipa:

- (ponovno) definiraj prototip
- izgradi prototip
- prikaži prototip
- obnovi prototip

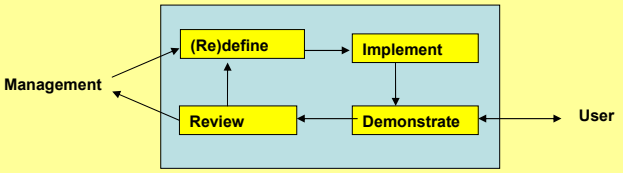

SSADM: Specifikacija zahtev

Cilj prototipiranja:

- preveriti tehnično izvedljivost specifikacij
- preveriti pravilnost specifikacij

Težave pri uporabi prototipov:

- uporabnik dobi občutek, da je mogoče celotno aplikacijo izdelati zelo hitro
- nekatera orodja za prototipiranje omogočajo izdelavo drugačnih (lepših) uporabniških vmesnikov, kot bodo v končni aplikaciji
- uporabnik dobi napačen občutek o hitrosti delovanja
- uporabnik želi spremeniti meje sistema
- problem "popolnega" prototipa
- pomanjkljiva dokumentacija prototipa
- nestandardni dialogi v prototipu

SSADM: Specifikacija zahtev

Razvoj specifikacij za posamezne procese – korak 360

Vsebina: Podrobna specifikacija vseh potrebnih procesov

Obsega:

- izdelava diagramov ELH (vse spremembe stanja neke entitete; kako različni dogodki učinkujejo na eno entiteto)
- izdelava diagramov ECD (Effect Correspondence Diagrams): kako nek dogodek učinkuje na različne entitete
- izdelava diagramov EAP (Enquiry Access Paths): prikaz navigacije po podatkovnem modelu pri poizvedovanjih

SSADM: Specifikacija zahtev

Izdelava diagramov ELH

- izdelava matrike Dogodki/Entitete (začetni seznam dogodkov je bil narejen v koraku 330)
- izdelava začetnih (initial, simple) diagramov ELH za vse entitete (najprej za "detail", nato za "master" entitete)
- izdelava dokončnih (final, full) diagramov ELH (najprej za "master", nato za "detail" entitete)
- dodajanje operacij
- dodajanje indikatorjev stanj (v koraku 520 Define Update Processes)

SSADM: Specifikacija zahtev

Izdelava diagramov ECD

- na osnovi ELH diagramov izdelamo ECD diagram za vsak dogodek posebej
- uporabimo prilagojene Jacksonove diagrame
- tipično enostavni diagrami, le eden (nekaj) kompleksnih (kritičen dogodek)

8 korakov izdelave ECD:

- nariši pravokotnik za vsako entiteto, na katero vpliva izbran dogodek
- nariši dodatne pravokotnike za sočasne učinke
- dodaj pravokotnike za dogodke z različnimi učinki
- prikaži ponavljanja, kjer dogodek vpliva na več pojavitev iste entitete
- dodaj dvosmerne puščice za razmerja učinkov ena-proti-ena
- zlij ponovljive učinke (isti dogodek različno vpliva več množic iz iste entitete)
- dodaj entitete, ki so potrebne zaradi dodatnega povpraševanja med dogodkom
- dodaj vhodne podatke (sprožilec)

SSADM: Specifikacija zahtev

Izdelava diagramov EAP (Enquiry Access Paths)

- prikaz navigacije po podatkovnem modelu pri poizvedovanjih
- formalno preverjamo, če LDS podpira vsa poizvedovanja
- za vsakega izdelamo svoj EAP na osnovi Seznama zahtev in Definicij funkcij
- notacija podobna ECD (Jacksonovi diagrami)
- doslej to lasnost LDS preverjali neformalno v korakih 140 oziroma 320
- EAP nadalje uporabimo pri definiciji procesiranja povpraševanj (korak 530)

Notacija:

- elementi so entitete, do katerih dostopamo med povpraševanjem
- enosmerna puščica za opis razmerja dostopanih entitet ena proti ena, smer predstavlja smer dostopa
- sprožilec povpraševanja - enako kot pri ECD, zraven vhodni podatki - ključ
- ponavljanje ali izbira pri dostopih - Jacksonova notacija

SSADM: Specifikacija zahtev

8 korakov razvoja EAP:

- poimenuj povpraševanje
- določi sprožilec povpraševanja
- določi entitete, do katerih dostopamo med izvajanjem povpraševanja
- nariši logično podatkovno strukturo povpraševanja
- dodaj strukture iz Jacksonovih diagramov
- razmerja ena-proti-ena med elementi in entitetami
- prikaz vstopne točke (sprožilca) in podatkov
- preveri povpraševanje

SSADM: Specifikacija zahtev

Potrditev sistemskih ciljev (Confirm System Objectives) - korak 370

Cilj: preveriti, če so bile vse nefunkcionalne zahteve upoštevane

Preverjamo tri izdelke:

- seznam zahtev
- definicije funkcij
- logični podatkovni model

Združitev rezultatov specifikacije zahtev (Assemble Requirements Specification) - korak 380

V tem koraku:

- združimo rezultate v zaključni dokument z imenom specifikacija zahtev,
- izvedemo kontrolo konsistentnosti ter
- formalno preverimo kakovost posameznih delov (quality assurance review)

SSADM: Specifikacija logičnega sistema

MODUL: Specifikacija logičnega sistema (Logical system specification)

Dve fazi:

Faza 4: Tehnične opcije sistema (Technical System Options):

- določitev več možnih tehničnih arhitektur sistema na osnovi Specifikacije zahtev, izbira najprimernejše arhitekture

Faza 5: Logično načrtovanje (Logical Design):

- od (tehnične) implementacije neodvisna specifikacija z vidika procesiranja dialogov, ažuriranj in povpraševanj

Fazi izvajata dve ločeni ekipi (eno strokovnjaki za računalniško tehnologijo, drugo sistemski analitiki)

Fazi se običajno izvajata vzporedno, pri tem je pomembna komunikacija

Skrajni možnosti: projekt zaradi prezahtevne tehnične realizacije odpovemo ali ohranimo obstoječo tehnično rešitev

SSADM: Tehnične opcije sistema

Faza 4: Tehnične opcije sistema (Technical System Options)

Pogoj: faza specifikacije zahtev mora biti (vsaj v glavnini) zaključena

Cilj: razviti več možnih tehničnih arhitektur sistema upoštevaje različne stroške, pridobitve in vplive na organizacijo

Podobnost s fazama Izvedljivosti in Poslovne opcije sistema

Dva koraka :

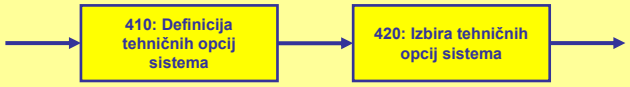

Izvedba zahteva:

- izkušene tehnične strokovnjake širokega obsega znanj (za opredelitev strojne in programske opreme, PB, razvojnih okolij, komunikacij)
- vodstveni (poslovni) del ekipe projekta in uporabnikov (za izvedbo analize tveganja, učinka, stroškov, končno odločitev)

SSADM: Tehnične opcije sistema

Definicija tehničnih opcij sistema (Define Technical System Options) - korak 410

Korak je sestavljen iz več zaporednih aktivnosti:

- Identifikacija omejitev (Identify constains)
- Razvoj skic opcij tehnične arhitekture sistema (Develop outline options)
- Podroben opis (izbranih) opcij (Refine each option)
- Ocena performans (izbranih) opcij (Assess performance of each option)

SSADM: Tehnične opcije sistema

Izbira tehničnih opcij sistema (Select Technical System Options) - korak 420

Korak vsebuje naslednje zaporedje aktivnosti:

- Predstavitev in izbira opcije (Present and Select Options): popolne opise opcij predstavimo skupini za odločanje, ki izbere eno izmed opcij
- Dokumentiranje izbrane opcije (Document selected Option): podroben opis opcije v Opisu tehničnega okolja
- Zasnova stila uporabniškega vmesnika aplikacije (Produce Application Style Guide): na osnovi izbrane opcije razvijemo stil za uporabniški vmesnik

SSADM: Logično načrtovanje

Faza 5: Logično načrtovanje (Logical design)

Dodelamo (od opreme neodvisne) specifikacije sistema z vidika komunikacije človek-računalnik in procesiranja:

Korak 510: Definicija uporabniških dialogov (Define User Dialogues) - opis strukture in navigacije dialogov, zasnova pomoči

Korak 520: Definicija procesov ažuriranj (Define Update Processes) - razvoj modelov procesov ažuriranj, ki podrobneje opisujejo ažuriranja (stanja, operacije)

Korak 530: Definicija procesov povpraševanj (Define Enquiry Processes) - podobno kot 520 - razvoj modelov procesov povpraševanj (pogoji, stanja, operacije)

Korak 540: Združitev rezultatov logičnega načrtovanja (Assemble Logical Design) - preverjanje ujemanja in popolnosti rezultatov, združitev ter objava le-teh

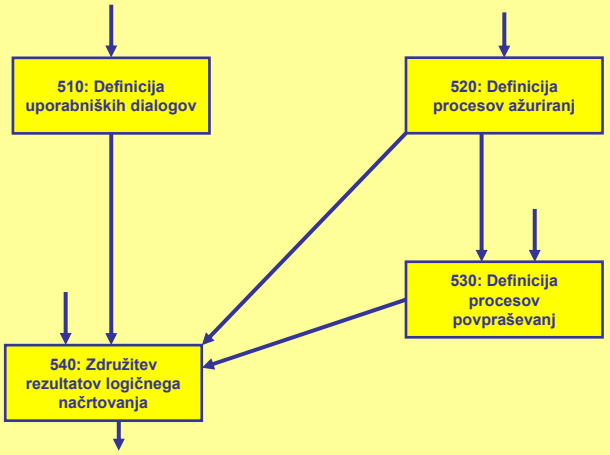

Rezultati logičnega načrtovanja

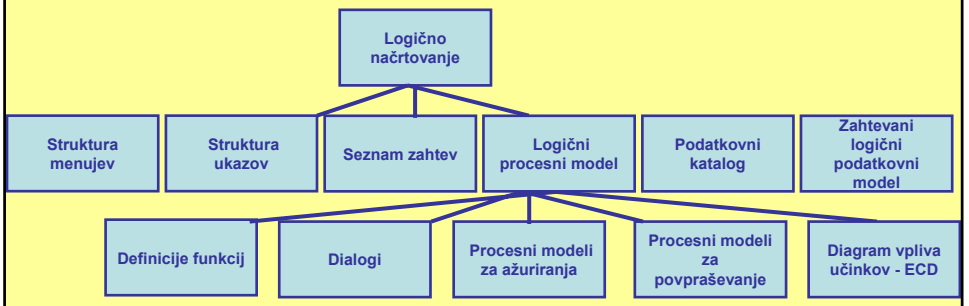

MODUL: Fizično načrtovanje

Faza 6: Fizično načrtovanje (Physical Design)

Nadaljevanje razvoja sistema na stopnji, ki je odvisna od izbrane tehnologije (strojne in programske opreme)

Tri cilji:

- Zagotoviti, da so narejene vse sistemske komponente in načrti, ki omogočajo izdelavo in vgraditev sistema
- Zagotoviti, da so standardi za izdelavo in vgraditev znani in upoštevani med razvojem sistema
- Izdelati primeren načrt sistema, ki bo omogočal doseganje zahtevanih performans

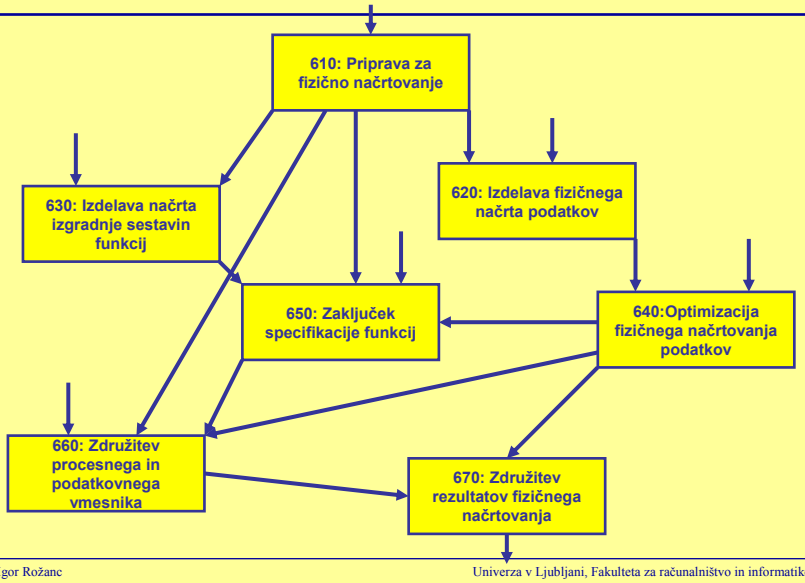

SSADM: Fizično načrtovanje

Sestava faze:

Korak 610: Priprava za fizično načrtovanje (Prepare for Physical Design) - definicija standardov in pristopa pri fizičnem načrtovanju

Korak 620: Izdelava fizičnega načrta podatkov (Create Physical Data design) - zahtevani LDS pretvorimo v podatkovni načrt izbrane PB

Korak 630: Izdelava načrta izgradnje sestavin funkcij (Create Function Component Implementation Map) - razvoj načrta fizične implementacije funkcij

Korak 640: Optimizacija fizičnega načrtovanja podatkov (Optimize Physical data Design) - izboljšava podatkovnega načrta, da doseže zahtevane performanse

Korak 650: Zaključek specifikacije funkcij (Complete Function Specification) - dopolnimo specifikacijo funkcij z opisi funkcij, ki jih ne moremo opisati na proceduralen način

SSADM: Fizično načrtovanje

Sestava faze (nadaljevanje):

Korak 660: Združitev procesnega in podatkovnega vmesnika (Consolidate Process Data Interface) - definiranje povezave med fizičnim podatkovnim načrtom in procesiranjem podatkov

Korak 670: Združitev rezultatov fizičnega načrtovanja (Assemble Physical Design) - preverjanje ujemanja in popolnosti rezultatov, združitev vseh rezultatov ter objava le-teh

Faza fizičnega načrtovanja je zadnja faza SSADM !

SSADM: Fizično načrtovanje

Rezultati faze fizičnega načrtovanja

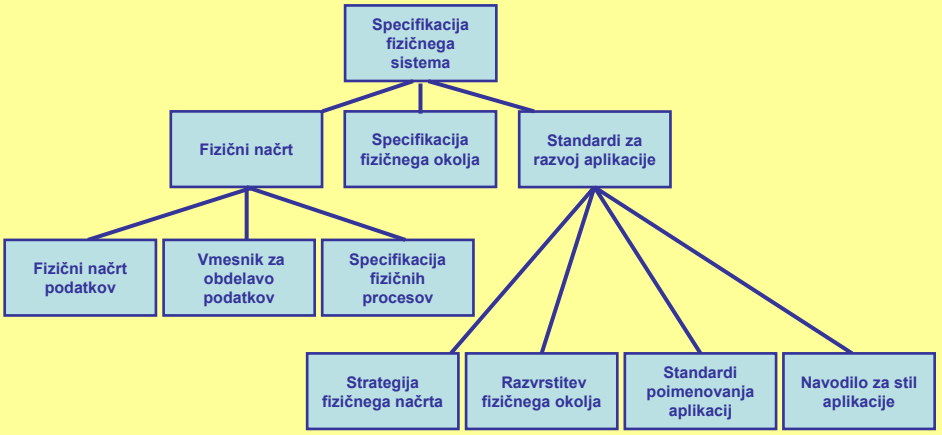

SSADM: Zaključek

SSADM: Literatura

- Mike Goodland, Caroline Slater: SSADM Version 4, A Practical Approach, McGraw-Hill, 1995.
- SSADM Reference Manual, 1986 (Version 3), 1990 (Version 4).
- Downs, Clare, Coe: SSADM, Application and Context (2nd Edition), Prentice-Hall, 1991.
- Philip L. Weaver: Practical SSADM V4, Pitman Publishing, 1993.
- Malcom Eva: SSADM Version 4: A User's Guide, (2nd Ed), McGraw-Hill, 1994.
- Internet ...